

© Nejc Trampuz (SLO) / Tendance Floue (FRA) / Bojan Mrđenović (CRO) / Piotr Lapiński (POL) / Giulio Di Meo (ITA) / Edu León (ESP)

p.s. Pokreni solidarnost!

EUROPSKA VERZIJA

BUILD EUROPEAN SOLIDARITY TODAY (BEST)

Školska godina 2021./2022.

Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti
Ideje za nastavu građanskog odgoja i obrazovanja

Sufinancirano sredstvima
programa Evropske unije
Erasmus+

Build European Solidarity Today (BEST)
je Erasmus+ projekt

CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE

**"Podrška Europske komisije za
stvaranje ovog priručnika ne
predstavlja potvrdu sadržaja, stajališta
izražena u ovom dokumentu isključiva
su odgovornost autora i ne odražavaju
nužno stajalište Europske komisije
te se ona za njih ne može smatrati
odgovornom."**

Sadržaj

O PROJEKTU	4
Uvodnik	5
BEST partneri	6
20godišnja povijest obrazovne akcije	8
Kratak opis aktivnosti	10
Koraci u provođenju aktivnosti	11
01 PRIREMITE SE!	16
Šest tema za školsku godinu 2021./2022.	17
Što je diskriminacija?	17
Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda	22
02 POKRENITE SE!	23
Fotografije	24
Elementi analize fotografija	30
03 TEORIJA U PRAKSI	36
Što znači analiza fotografija?	37
Primjer radionice analize fotografije: osnovna škola	38
Primjer radionice analize fotografije: srednja škola	40
Primjer radionice: Vođenje fotografske radionice	43
Što je radionica pisana? PISANJE... KAO AVANTURA	44
3 prijedloga radionica pisana	47
Resursi i alati	53
Primjer pjesničkog i grafičkog pisanja: Paroliberismo	56
04 PROCIJA AKTIVNOSTI	57
Inicijative i svjedočanstva	58
05 DODATNI RESURSI ZA RAD	60
Leksikon	61
Glosar: analiza slike	64

O PROJEKTU

Uvodnik: BEST, Europska verzija projekta „Jouons la carte de la fraternité“

BEST (Build European Solidarity Today/p.s. Pokreni solidarnost!) je projekt koji se provodi u Francuskoj, Španjolskoj, Poljskoj, Hrvatskoj, Italiji i Sloveniji u okviru programa Erasmus+. Izvorno ga je dizajnirala La ligue de l'enseignement u Francuskoj 2002. godine, a od tada se svake godine provodi u Francuskoj kao obrazovni odgovor na rastuće negativne društvene trendove, uključujući rasizam i isključenost. Projekt naglašava važnost suživota različitih ideja, religija, rasa, statusnih skupina itd. kroz jednostavnu aktivnost za učenike škola koja se sastoji od slanja poruka solidarnosti nasumičnim ljudima u njihovim zajednicama, nalik na ideju „poruke u boci“. Učenike se educira o kritičkom razmišljanju i analizama fotografija prije samog pisanja poruka solidarnosti. Sa nastavnicima obrađuju teme kao što su rasizam i diskriminacija, društvene nejednakosti, klimatske promjene, mentalno zdravlje, solidarnost i migracije, ravnopravnost spolova. Primatelji razglednica pozvani su da podijele svoj odgovor s koordinirajućim organizacijama – La ligue de L'enseignement u Francuskoj, Centrom za mirovne studije u Hrvatskoj, Zakladom Cives u Španjolskoj, ARCI u Italiji, Humanitas u Sloveniji i Zakladi Szkoła z Klasą u Poljskoj.

BEST PARTNERI

Fundación CIVES (Španjolska)

Zaklada Cives je neprofitna organizacija koju su stvorili građani predani obrazovanju kao temeljnog stupu demokratskih društava. Institucionalni cilj je promicanje etičko-građanskog obrazovanja utemeljenog na demokratskim vrijednostima, ljudskim pravima, poštovanju i solidarnosti. U tom kontekstu, naša područja djelovanja su, s jedne strane, stručna usavršavanja nastavnika o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ludska prava, te, s druge strane, promicanje europskog građanstva kroz inicijative koje imaju za cilj približiti građane institucijama EU-a i pridonijeti konsolidaciji participativne demokracije.

ligaeducacion.org/tag/fundacion-cives
www.facebook.com/Ligaeducacion

Fundacja Szkoła z Klasą (Poljska)

Zaklada School with Class pridružila se programu Build European Solidarity Today (BEST) 2016. godine, na poziv organizacije La ligue de l'enseignement smatrajući to mudrim obrazovnim odgovorom na problem sve veće polarizacije, nedostatka tolerancije i prekomjerne diskriminacije, prisutne i u školama i u svakodnevnom životu. Od 2002. programi Zaklade Szkoła z Klasą podržavaju razvoj kompetencija 21. stoljeća i pomažu mladima da postanu aktivni i svjesni građani. Pomažemo školama da postanu prijateljske i otvorene zajednice koja podržavaju različitost, rade na rješavanju društvenih problema i u kojima se svi odnosi temelje na međusobnom povjerenju i poštivanju.

www.szkolazkla.org.pl/about-us
facebook.com/fundacjaskolazkla

Društvo Humanitas (Slovenija)

Humanitas - Centar za globalno učenje i suradnju nevladina je organizacija osnovana 2000. godine. Naša je misija podići svijest o globalnim izazovima te potaknuti društvenu uključenost i odgovornost. Za učitelje i učenike u školama provodimo globalno obrazovanje (GO) i interkulturne radionice koje se bave ljudskim pravima, predrasudama, stereotipima, govorom mržnje, diskriminacijom i migracijama. Kroz ove radionice širimo solidarnost i kulturu dijaloga i suradnje - stoga vjerujemo da je projekt BEST savršeno u skladu s našim nastojanjima te predstavlja dodanu vrijednost našem radu.

www.humanitas.si
www.facebook.com/humanitas.drustvo

ARCI (Italija)

Associazione Arci je talijanska organizacija osnovana 1957. Prisutna je u cijeloj Italiji, s približno jednim milijunom članova, 17 regionalnih odbora, 115 mjesnih odbora i 4.400 rekreativnih i kulturnih klubova.

Njihova glavna područja rada su:

- ~ Kultura: Arcijeva misija je ponuditi svima prilike za rekreacijske i kulturne programe (glazba, književnost, ples, kazalište, filmski festivali, tečajevi, kulturni programi,...).
- ~ Obrazovanje, osposobljavanje i istraživanje: programi se bave i kulturnim (glazba, dramske aktivnosti, književnost, video, jezici, itd.) i društvenim sadržajima (ad-hoc tečajevi za osposobljavanje određenih skupina kao što su socijalni radnici, interkulturni medijatori...).
- ~ Migracije, pravo na azil i borba protiv svih oblika diskriminacije i rasizma: kampanje, osnaživanje migranata, podrška samoorganizaciji migranata...

Pristup organizacije ARCI kombinira „Kulturu“ s „Društvom“ za provedbu inkluzivnih i interkulturnih društvenih aktivnosti usmjerenih na sve građane, bilo Talijane ili strance, migrante ili izbjeglice, s posebnom pažnjom na one u nepovoljnim ekonomskim, društvenim i kulturnim uvjetima. ARCI je u posljednjih pet godina realizirao značajan broj obrazovnih aktivnosti u školama za jačanje socijalnih kompetencija mladih. Nit vodilja ovih aktivnosti za učenike sastoji se od educiranja novih naraštaja da poštuju različitosti i da se bore protiv diskriminacije osoba stranog podrijetla, dekonstruiranjem stereotipa i razbijanjem uvjerenja koja su temeljena na neznanju i strahu.

www.arci.it
www.facebook.com/IscrivitiAllArci

Centar za mirovne studije (Hrvatska)

Centar za mirovne studije organizacija je civilnog društva koja štiti ljudska prava i teži društvenim promjenama utemeljenim na vrijednostima demokracije, antifašizma, nenasilja, izgradnje mira, solidarnosti i jednakoštvi, koristeći aktivizam, obrazovanje, istraživanje, zagovaranje i izravnu podršku. Surađujemo sa zajednicama, inicijativama, organizacijama, medijima, institucijama i pojedincima u Hrvatskoj i na međunarodnoj razini.

Vizija CMS-a je solidarno, otvoreno i nenasilno društvo čije institucije omogućuju mir, socijalnu sigurnost, političku i ekonomsku jednakost i slobodu svih ljudi. Uzimajući u obzir ravnotežu između vlastitog postojanja i okoliša, članovi društva aktivno sudjeluju u donošenju odluka, upravljanju javnim dobrima i razvoju svojih zajednica.

www.cms.hr

facebook.com/CentarzaMirovneStudije

LIGUE DE L'ENSEIGNEMENT (Francuska)

La Ligue de l'enseignement jedna je od najvećih francuskih organizacija u području neformalnog obrazovanja. Osnovana je 1866. godine s ciljem garantiranja pristupa obrazovanju za sve, bez obzira na dob, socijalno i etničko porijeklo. Nadalje, organizacija promiče sekularno društvo, solidarnost među građanima i aktivno građanstvo. 103 saveza La Ligue de l'enseignement i njihovih 30 000 organizacija članica provode aktivnosti u području kulture, obrazovanja i cjeloživotnog učenja, kulture i medija, socijalnog rada, rekreacijsko-obrazovnih aktivnosti, okoliša i održivog razvoja, inkluzivnog sporta te međunarodne solidarnosti.

www.laligue.org

~ fr-fr.facebook.com/laliguедe-lenseignementnationale

BEST projekt: Let's play the fraternity card: 20 godina povijesti

Inicijativa rođena na jugoistoku Francuske, u regiji Rona-Alpe

Od početka 1990-ih, 8 federacija iz la Ligue de l'Enseignement regije Rhône-Alpes bilo je aktivno uključeno u rad na obrazovnim tjednima protiv rasizma. Blisko su surađivali sa školama na predlaganju natječaja za pisanje antirasističkih sloganova, što je dovelo do prve izložbe plakata 1995.-1997., prvih Fraternity bilježnica (1998.-1999.) kao i prvih tribina za slobodno izražavanje predstavljenih na Sajmu obrazovanja 1999. godine.

Zajednička ideja svih prijedloga bila je povezati građanski odgoj, izražavanje mladih i njihov odnos s umjetničkim pristupom. Kako bi osnažili učinak akcije, federacija Rona-Alpe odlučila je 1999. godine provesti novu inicijativu pod nazivom „Što ako pokažemo bratstvo?“. Stoga je “20 000 razglednica protiv rasizma” poslano do 100 000 ljudi (mladih, roditelja i obitelji, primatelja razglednica).

Jednostavna i atraktivna ideja

Ova je akcija inspirirana „mail-artom“. Svaka federacija podijelila je rad između svojih članica kako bi pronašla lokalnog umjetnika volontera koji bi bio spreman pružiti ilustraciju na sljedeću temu „istaknuti pozitivne vrijednosti bratstva u borbi protiv rasizma“. Tiskano je osam modela razglednica u 2500 primjeraka.

U prosincu 1999., 20 000 razglednica stavljeno je na raspolažanje federacijama, koje su kontaktirale škole kako bi pronašle učitelje dobrovoljce koji bi pristali provesti ove aktivnosti prema četiri jasne upute:

- ~ Podići svijest o toleranciji i bratstvu kroz ilustraciju razglednica;
- ~ Provesti pripremni rad na pisanju učeničkih poruka;
- ~ Poštivati princip „poruka u boci“, što znači da se razglednice šalju nepoznatim primateljima;
- ~ Osigurati da se poštuje zajednički datum za slanje razglednica: 21. ožujka, Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije.

Istovremeno, izaslanici odjela La Ligue obratili su se Pošti kako bi omogućili održavanje nastave unutar poslovnica Pošte uoči kolektivnog slanja razglednica.

U ovoj prvoj ediciji sudjelovale su 434 škole, 24.941 učenik napisao je i poslao razglednicu (u pojedinim razredima osmišljeno je i ilustrirano oko 5000 dodatnih razglednica). Oko 3000 primatelja prosljedilo je primljenu razglednicu savezima La Ligue, kako bi ih sastavili na CDROM s više od 3000 poruka djece. Primatelji poruka su također uputili i brojne riječi čestitke i ohrabrenja savezima.

„Zarazna“ aktivnost koja kontinuiranuirano evoluira

U 2002. godini projekt je stvarno porastao: 34 000 razglednica distribuirano je u regiji Rona-Alpe, uz 70 000 razglednica koje su naručila 22 druga odjela. Distribucija više od 100.000 razglednica omogućuje nam procjenu od otprilike pola milijuna ljudi uključenih u aktivnosti. Odvojiv dio razglednice omogućio je primateljima da pošalju odgovor (stopa od oko 15% odgovora dosegnuta je u regiji Rona-Alpe). Po prvi put je fotografija korištena kao vizual i usvojen je format trostruko presavijenog preklopa.

Godine 2004. potpisani je sporazum između saveza Rona-Alpe i Ligue de l'Enseignement, koja je preuzela širenje u federacije izvan regije Rona-Alpe (ukupno su sudjelovala 32 odjela). U lipnju je uspostavljen nacionalni upravni odbor za pripremu aktivnosti 2005. godine. Za odabir fotografija povjerenstvo je odlučilo surađivati s Agencijom "Tendance Floue" čiji autori predstavljaju raznoliku europsku perspektivu i predlažu etičke izbore usklađene s obrazovnim vrijednostima Ligue. Organiziran je i

nacionalni sastanak voditelja odjela kako bi se dodatno promovirao i potaknuo rad.

Nadalje, učiteljima i obrazovnim radnicima je na raspolaganje dan i obrazovni priručnik od 20 stranica. Ovaj je priručnik s vremenom pridavao sve veću važnost procesu analiziranja fotografija: 5 stranica od 24 bilo je posvećeno analizi fotografija u 2007., a 14 stranica od 42 u izdanju iz 2014., s detaljnim primjerima radionica po prvi put.

Uz 150 000 razglednica, tiskano je i 30 000 letaka.

Obrazovna akcija je 2008. godine dobila svoj sadašnji naziv „Let's play the Fraternity card“ s podnaslovom "Tisuće karata protiv rasizma". Te je godine u njoj sudjelovalo 65 saveza koji su naručili 185.000 razglednica.

Europska dimenzija projekta i širenje tema

Projekt je postao europski 2017. godine zahvaljujući partnerstvu s tri udruge u Hrvatskoj, Španjolskoj i Poljskoj. Kako bi se poboljšala vidljivost projekta, koji je svake godine dosegao 120 000 mladih u Francuskoj, organizirana je europska izložba i snimljen kratki film o izdanju 2019. uključujući svjedočanstva učenika i njihovih nastavnika.

Od 2020. godine u projektu BEST (Building / Let's replay the Fraternity card in Europe) sudjeluje šest zemalja, uključujući Italiju, Španjolsku, Hrvatsku, Sloveniju, Poljsku i Francusku. Šest partnera odlučilo je proširiti teme na: rasizam i diskriminaciju, društvene nejednakosti, klimatske promjene, mentalno zdravlje, solidarnost i migracije, rodnu ravnopravnost.

Kratak opis aktivnosti

Aktivnosti u okviru projekta BEST/„p.s. Pokreni solidarnost!“ temelje se na vrlo jednostavnoj zamisli „poruka u boci“. 21. ožujka svake godine, na Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije , djeca i tinejdžeri šalju razglednice nasumično odabranim osobama iz telefonskog imenika svoje lokalne zajednice.

Na svakoj od tih razglednica stoji fotografija i poruka solidarnosti osmišljena na radionici pisanja. Primatelji se pozivaju na odgovor putem odvojive kartice koja se šalje natrag u ured koordinacijske organizacije, Centra za mirovne studije. Organizacija odgovore proslijeđuje učeniku ili učenici koja je postala razglednicu.

Fotografije su odabranje s ciljem podizanja svijesti o različitostima u našem društvu između mladih i primatelja

razglednica. Još jedan cilj je potaknuti mlade na razmišljanje o vlastitim predrasudama i pogledima na migracije, mlade, obitelj, međugeneracijske odnose i još puno toga.

Ovim projektom tisuće razglednica s porukama solidarnosti šalju se neznanicima u partnerskim zemljama (više od 130 000 poslano 2021. godine). Time se stvara jedinstvena veza temeljena na komunikaciji i osviještenosti.

Uspjeh ove aktivnosti zasniva se na sudjelovanju nastavnika i odgojno-obrazovnih djelatnika koji žele da njihovi učenici ili skupine mladih koje nadgledaju razmatraju teme kao što su bratstvo, solidarnost i obrazovanje za ravnopravnost u različitosti. Ovaj priručnik šalje se uz razglednice kao podrška voditeljima aktivnosti.

Ciljevi aktivnosti

Podići svijest mladih o problemima vezanim uz različitost, diskriminaciju i percepciju te ih podržati da postanu aktivni građani;

Podučiti mlade kako analizirati fotografije i pisati smislene poruke solidarnosti;

Razvijati kritičko mišljenje i maštu mladih izlažući ih različitim idejama, mišljenjima i emocijama;

Primjeniti naučeno pisanjem osobne poruke i slanjem odabranom primatelju;

Podržati mlade u učenju vrijednosti solidarnosti: jednakosti, humanosti, pravde, poštovanja itd. i povećati njihov interes za teme obrađene u projektu.

Koraci u provođenju aktivnosti

01 | Pogledajte fotografije i porazgovarajte o njihovom značenju

Međusobno razumijevanje bit će važna početna točka za pisanje. Budite vodič mladima kroz razmjenu njihovih stajališta, čak i onih temeljenih na predrasudama. Analiza tih stereotipa i predrasuda pomoći će u borbi protiv razumijevanja isključivo vlastitoga i odbacivanja „drugoga“

02 | Poigrajte se riječima

U ovoj aktivnosti fotografija služi kao poticaj za pisanje. Toliko nam toga može poslužiti kao materijal za pisanje, na primjer kako se osjećamo kad pogledamo fotografije, rasprava s vršnjacima te vlastite priče i vrijednosti. Morat ćete pomno voditi mlađe kroz proces pisanja i trenutak kada se dovršena djela podijele sa skupinom. Radionica pisanja potiče maštu mlađih osoba i njihovu domišljatost te im istodobno osigurava prostor za stvaranje univerzalne poruke temeljene na osobnom stajalištu. Poticaji za pisanje osmišljeni su kao pomoć sudionicima pri odabiru načina na koji žele podijeliti svoju poruku.

03 | Potražite primatelje

Mladi biraju primatelje koristeći telefonski ili internetski imenik svog područja ili na sličan način.

Važno je ne zanemariti ovaj korak jer omoguće svakom sudioniku da zamisli osobu kojoj piše. Najvjerojatnije će ta osoba ostati anonimna, ali svaki dodatni zamišljeni detalj sudionicima pruža priliku da promisle i postanu svjesni jedinstvenosti svake osobe oko nas. Odgovori rijetko prelaze dva ili tri po razredu. Učenicima možete objasniti da je to vrlo dobra stopa odgovora za ovu vrstu prepiske. Nasumične masovne poruke obično generiraju stopu odgovora manju od jedan posto! Svaki pojedini primatelj odlučuje hoće li odgovoriti ili ne. Njihov izbor nema utjecaja na vrijednost aktivnosti. Također biste mogli naglasiti kolektivnu prirodu ove aktivnosti: mnogi će ljudi biti dirnuti čak i ako ne mogu odgovoriti ili odluče ne odgovoriti. Ponekad primatelju treba nekoliko mjeseci prije nego što odluči hoće li poslati odgovor ili ne.

04 | Zapišite poruku na središnji dio razglednice

Jedan od ključnih načina kako doprinjeti što boljem učinku poruke jest obratiti pažnju na kakvoću napisanoga i jasnoću poruke. Ne bi smjelo biti nikakvih ograničenja u pogledu poruke koja se šalje pa je tako na ovome području sve dozvoljeno: crteži, kaligrafija, ukrasna slova, kaligrami, kolaži i tako dalje.

05 | Pošaljite razglednice

Kako bi zaštitili povjerljivost podataka maloljetnika, morate provjeriti je li potpis mlađe osobe na donjoj kartici uključuje samo njihovo osobno ime, bez prezimena. Također je važno naznačiti razred i ime ustanove kako bi odgovori mogli biti ispravno preusmjereni. Prije samoga slanja, tekstove na razglednicama možete označiti brojevima. Na taj način lakše ćete povezati odgovore s početnom porukom. Prilikom savijanja razglednica koristite neki teži predmet, a predlažemo i da zlijepite rubove kako bi sprječili otvaranje na dugome putovanju poruke.

Postizanje većeg učinka: suradnja s lokalnim medijima

Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije dobra je prilika za podizanje svijesti o toleranciji i solidarnosti. Kontaktiranje lokalnih medija par dana prije aktivnosti može vam pomoći u "pripremi terena", pojačati učinak na one koji dobiju razglednicu i potaknuti primatelje da pošalju povratne razglednice. Ovo je također prilika za diskusiju o građanskom odgoju i obrazovanju. Korisno je poslati priopćenje lokalnim medijima tjedan prije aktivnosti, najaviti slanje razglednica i pozvati ih da na dan slanja dođu popratiti aktivnost. Dobro je i u ovu fazu uključiti učenike kako bi naučili više o funkcioniranju lokalnih medija.

06 | Zaprimite odgovore i pregledajte rezultate

Ukoliko dođe do niske stopе odaziva, to može biti tema razredne debate iz područja građanskog odgoja. Pritom je važno da svaki pojedinac ima priliku izraziti vlastite frustracije, postaviti pitanja i tako dalje. Kako biste saželi

rezultate aktivnosti, molimo vas da svojim nacionalnim koordinatorima pošaljete sljedeće informacije:

- ~ Primjere dobrih poruka koje su poslane (dvije do tri po razredu),
- ~ Članke iz lokalnih novina, portala i sl.,
- ~ Broj poslanih razglednica (za potrebe statistike i mjerenja dosega po lokacijama).

Tekstovi također mogu biti objavljeni na lokalnoj i/ili nacionalnoj razini u papirnatim ili elektroničkim publikacijama, izložbama itd.

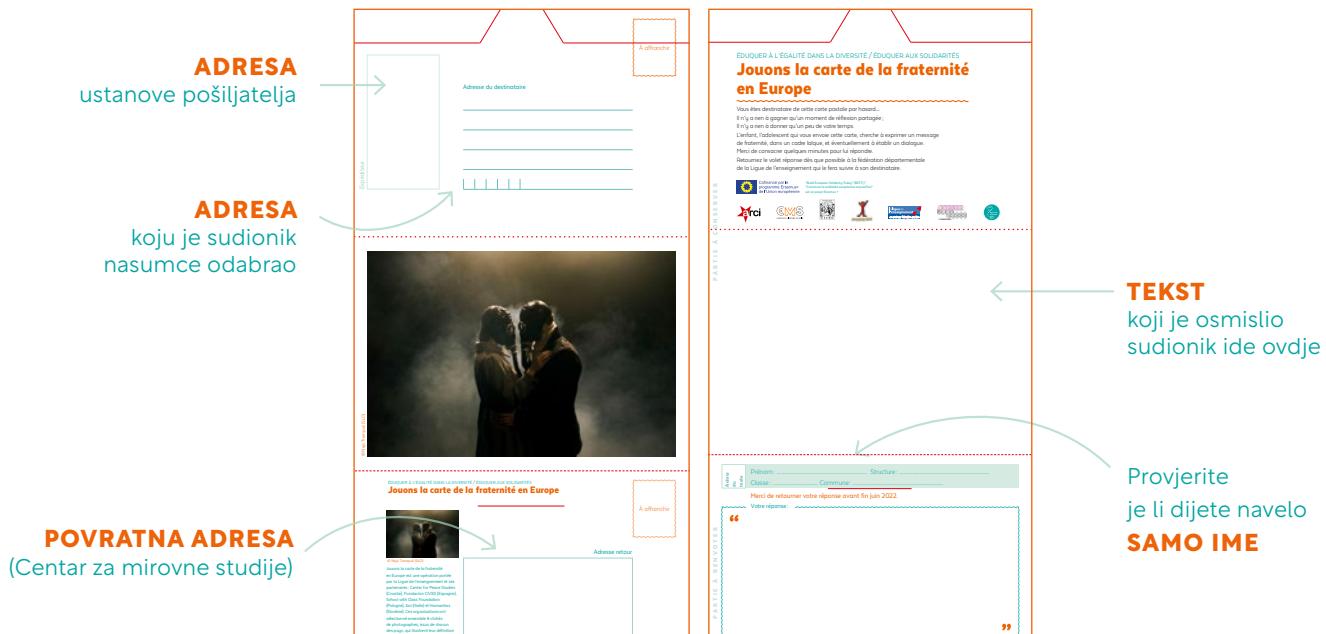
08 | Procjena i promocija radova

Osim potrebe da vodite evidenciju o nastalim radovima za sebe, kao škole i organizacije, ovi se radovi mogu promovirati, naglašavati i širiti na različite načine:

- ~ Stvaranje "promotivnog sažetka" cijelog projekta
- ~ Izložba radova
- ~ Poticanje javnih rasprava koje prate obrađene teme
- ~ Objavljivanje zbirki radova
- ~ I tako dalje...

07 | Proslijedite odgovore odgovarajućim skupinama

Naravno, vraćene razglednice treba proslijediti grupama koje su napisale izvorne poruke. Međutim, treba obratiti posebnu pozornost na to da se pisma koja bi mogla biti agresivna, bilo prema djeci i njihovim porukama ili prema odraslima koji su ih nadzirali, ostavi po strani. Ove poruke se mogu prenijeti, ali uz posebno upozorenje.

Produbljenje osnovnih aktivnosti: Akcije solidarnosti u lokalnim zajednicama

Aktivno uključivanje u lokalne zajednice kroz planirane aktivnosti pomaže učenicima da naprave korak naprijed od analize problema do poduzimanja akcije. Pod vodstvom svojih učitelja i stručnih suradnika, učenici su radili na prepoznavanju lokalnih problema te planiranju, organiziranju i provođenju akcija solidarnosti čime su se konkretnije povezivali sa svojim lokalnim zajednicama. Promoviranje njihovog rada putem lokalnih medija također je pomoglo jačanju njihovih vještina medijske pismenosti. Osim utjecaja na učenike, ove akcije također imaju za cilj potaknuti škole da se više otvore svojim zajednicama. Opći cilj je stvoriti otvorenije i dijalogu sklene zajednice.

Evo nekoliko primjera lokalnih akcija

Riječki studenti i mladi udružili se protiv nejednakosti! (Hrvatska)

Kako bismo stvorili ravnopravnije društvo, moramo osnažiti one s manje mogućnosti, pružiti im prostor i prilike za napredovanje i razvoj svog punog potencijala. Kako bi osigurao poticajno okruženje socijalno i ekonomski ugroženoj djeci, Centar za kulturu dijaloga vodi projekt 'Moje mjesto pod suncem' s ciljem smanjenja međugeneracijskog prijenosa siromaštva.

Učenici Prve riječke hrvatske gimnazije udružili su se s djecom iz programa u zajedničkoj društvenoj akciji – kroz zajedničko učenje i izradu plakata za javnu izložbu u svom gradu. U prvom tjednu lipnja 2021. izložba na temu solidarnosti i tolerancije postavljena je u izložima Grada Rijeke (Hrvatska) na glavnoj ulici - Korzu! S jedne strane, to je omogućilo zблиžavanje djece i mladih kako bi se premostio jaz uzrokovani odrastanjem u različitim društvenim sredinama i smanjile obrazovne nejednakosti. S druge strane, izložba je sugrađanima pružila mogućnost da se uključe u promišljanje o važnosti djelovanja za opću društvenu dobrobit.

“Razgovarajmo o nečem važnom” „Porozmawiajmy o czymś ważnym”, Poljska)

Ova društvena kampanja bila je usmjerenja na ekologiju i toleranciju. Učenici 6. razreda (13 godina) organizirali su dvije radionice za učenike 2. razreda (9 godina). Na radionicama su sudjelovale ukupno 33 osobe. Prvi sastanak bio je fokusiran na klimatske promjene i brigu za okoliš. Sudionici su naveli primjere brige o planetu, s posebnim naglaskom na sprječavanje nepotrebnog bacanja hrane, očuvanje vode i razvrstavanje otpada. Cilj drugog sastanka bio je istaknuti koliko vrijednosti proizlazi iz različitosti zbog etničke pripadnosti, invaliditeta ili rodnih uloga. Učenici su morali identificirati svoje razlike i sličnosti kako bi potom raspravljali i razmišljali o tome koliko je svaka osoba različita, a opet koliko svi imaju zajedničkog.

Učenici 6. razreda početno su bili zabrinuti da mlađu djeca neće htjeti sudjelovati ili neće razumjeti pojma različitosti. Međutim, pokazalo se da su željni razgovora i sudjelovanja u raspravama i debatama o mnogim temama poput jednakosti.

Otvaranje školskog vrta i njegovo pretvaranje u društveni vrt (Italija)

Zahvaljujući ovom projektu, školski vrt je postao „vrt inkluzije“ u kojem je briga o biljkama, cvijeću i povrću povjerena ranjivim osobama kao i 72 učenika iz zajednice sa socijalnim, ekonomskim i obiteljskim poteškoćama i problemima u učenju. Kroz ovu akciju učenici su iskusili kako se u praksi određene situacije mogu riješiti jednostavnim, postojećim i učinkovitim metodama. Time su postali primjer i uzor cijeloj zajednici te poticaj za buduće akcije solidarnosti i uključivanja.

Solidarnost s djecom izbjeglicama (Slovenija)

8.c razred u Ljubljani (13-14 godina) došao je na ideju organiziranja druženja s djecom izbjeglicama u Ljubljani, kako bi pokazali solidarnost s tom djecom i potaknuli osjećaj pri-

hvaćanja različitosti, tolerancije i proaktivnosti među drugim mladim ljudima. Nakon poziva centru za azilante, osmoro djece izbjeglica kao i 3 volontera pridružilo se događaju koji se održao u ljubljanskom središnjem parku Tivoli. 14 učenika 8.c razreda organiziralo je razne igre i aktivnosti, donijelo sav potreban materijal poput hrane (skoro 100 palačinki!) i poklona za pozvanu djecu. Jedan učenik je bio zadužen za fotografiranje događaja, a drugi za pisanje članka za web stranicu škole. Ovu inicijativu su djeca i učenici jako cijenili.

Pomoći beskućnicima kroz umjetnost (Francuska)

Grupa od 10 djece između 7 i 16 godina odlučila je zajedno djelovati za beskućnike. Sakupili su odjeću za Crveni križ i razvili ideju o izradi skulpture od recikliranih predmeta koju bi prodali i prikupili sredstva za pomoći beskućnicima. Djeca su također u suradnji s profesionalcem radila na izradi knjizice s tekstovima koji ilustriraju osjećaje beskućnika. Sami su organizirali i vodili aukciju. Djeca su bila divna! Uspjeli su prikupiti sredstva kako bi kupili potrebne proizvode za beskućnike.

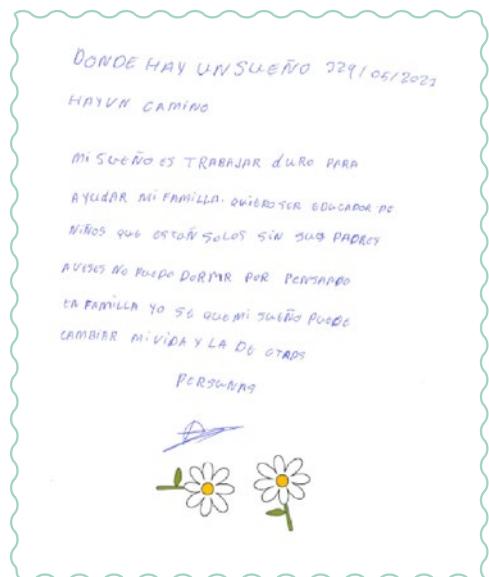
IES Arucas Domingo Rivero, srednja škola, Las Palmas (Španjolska)

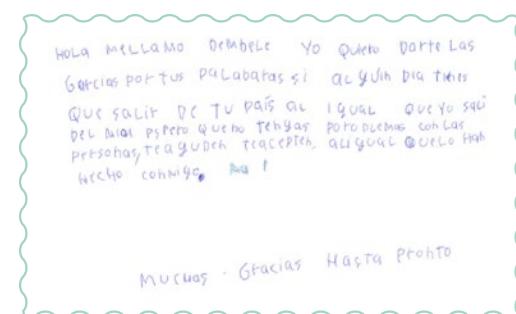
Akcija je u osnovi imala za cilj, kako kaže slogan IES Arucas Domingo Rivero, „probuditi savjest“ među učenicima na temu migracija, u svim njezinim različitim oblicima. U tom kontekstu, originalna ideja bila je, prvo, da učenici pišu i šalju pisma i poruke podrške migrantima koji žive u prihvatnim centrima i drugo, da pokušaju stvoriti akciju reciprociteta.

Stoga su u svibnju 2021. učenici poslali svoje poruke, a sredinom lipnja počeli su dobivati odgovore od migranata. Zbog pandemije učenici nisu mogli posjetiti centar pa je u koordinaciji s ravnateljem prihvatnog centra održana videokonferencija učenika i mladih migranata. Migranti su podijelili svoja iskustva, sadržaje prihvatnog centra, obitelji koje tamo žive itd.

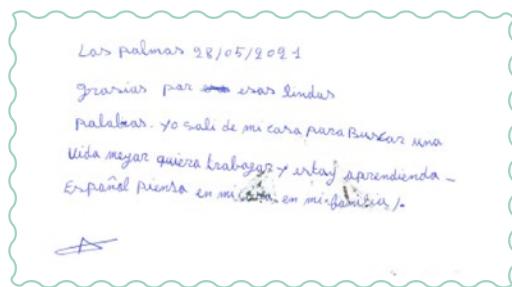
**Prenosimo svjedočanstva 3 migranata
koji žive u centru, koji su pisali pisma
studentima IES Arucas kao odgovor na
njihove razglednice:**

“Moj san je naporno raditi kako bih pomogao svojoj obitelji. Želim biti edukator za djecu koja su sama, bez roditelja. Ponekad ne mogu zaspati misleći na svoju obitelj. Znam da moj san može promijeniti moj život i živote drugih ljudi.”

“Bok, moje ime je Dembele. Želim vam zahvaliti na vašim riječima. Ako jednog dana budete morali napustiti svoju zemlju, kao što sam ja napustio svoju, nadam se da nećete imati problema s ljudima, da će vam pomoći, prihvati vas, kao što su to učinili sa mnom. Hvala puno, vidimo se uskoro”

“Hvala vam na lijepim riječima. Otišla sam od kuće tražiti bolji život. Želim raditi i učim španjolski. Mislim na svoj dom, svoju obitelj.”

PRIPREMITE

SE!

01

Pripremite se

Šest tema za školsku godinu 2021./2022.

Kako bi povećali sudjelovanje mladih u projektu, projektni konzorcij ih je odlučio konzultirati u odabiru tema za školsku godinu 2021./2022. U svakoj partnerskoj zemlji mlađi su zamoljeni odabrati teme kojima se žele baviti u okviru projekta. Pokrenuta je anketa i 1200 glasova je prikupljeno. Šest odabranih tema za ovo izdanje su: diskriminacija, društvene nejednakosti, mentalno zdravlje, klimatske promjene, rasizam i rodna ravnopravnost.

Diskriminacija

Diskriminacija je svako nepravedno ili štetno postupanje na temelju rase, spola, jezika, vjere, nacionalnosti, spolne orientacije ili drugih osobnih karakteristika ili statusa, koje nema objektivno i razumno opravданje. Može imati različite oblike:

Izravna diskriminacija

Prema Agenciji Evropske Unije za temeljna prava (FRA),¹

Izravna diskriminacija će se dogoditi kada:

- ~ se prema pojedincu postupa nepovoljnije;
- ~ u usporedbi s načinom na koji se postupa, se postupalo ili bi se postupalo s drugima koji su u sličnoj situaciji;
- ~ a razlog tome je određena karakteristika koju pojedinac posjeduje, a koja spada pod 'zaštićenu osnovu'

Na primjer: poslodavac odbija zapo-słiti kandidata zbog njegovog spola/ imena/invaliditeta/obiteljske situ-aciјe itd

Neizravna diskriminacija

Do neizravne diskriminacije dolazi kada naizgled neutralno pravilo dovodi u nepovoljniji položaj osobu ili grupu koja dijeli iste karakteristike. Elementi neizravne diskriminacije su sljedeći:

- ~ neutralno pravilo, kriterij ili praksa;
- ~ koji utječe na skupinu definiranu 'zaštićenom osnovom' na znatno negativniji način;
- ~ u usporedbi s drugima u sličnoj situaciji.

Na primjer: poslovna politika koja navodi da menadžeri u tvrtki moraju raditi puno radno vrijeme može dovesti do stavljanja žena u nepovoljan položaj s obzirom na to da je vjerojatnije da će žene raditi na nepuno radno vrijeme zbog obiteljskih obaveza.

Višestruka i interseksijska diskriminacija

U većini slučajeva danas ljudi nisu diskriminirani samo po jednoj 'zaštićenoj osnovi', već se suočavaju s diskriminacijom zbog kombinacije čimbenika - na primjer, njihova dob pridodata njihovom spolu i etničkom podrijetlu.

Diskriminacija u EU

Istraživanje Eurobarometra o diskriminaciji objavljeno je u svibnju 2019. godine². Provedeno je u 28 država članica i uključilo je gotovo 28 000 građana. Rezultati pokazuju sljedeće – „Diskriminacija na temelju romskog podrijetla smatra se najraširenijom (61%). Više od polovice ispitanika kaže da je diskriminacija na temelju etničkog podrijetla i boje kože (59% i jedno i drugo) ili seksualne orientacije (53%) raširena u njihovoj zemlji.“ Ostali su spomenuli široko rasprostranjene diskriminacijske kategorije: transrodne osobe (48%), diskriminacija na temelju vjere i uvjerenja (47%), invaliditeta (44%), dobi (40%) i spola (35%). Stavovi se znatno razlikuju među zemljama EU.

1. Handbook on European non-discrimination law. 2018 edition. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, 2018.

2. Special Eurobarometer 493; data.europa.eu/data/datasets/s2251_91_4_493_eng?locale=en

Društvene nejednakosti

Prema Laboratory on global inequities, „u posljednja tri desetljećima, najbogatijih 1% Europskoga svoje je prihode povećalo dvostruko brže od 50% onih manje bogatih“.¹

Društvene nejednakosti odnose se na „relacijske procese u društvu koji ograničavaju ili štete društvenom statusu, društvenoj klasi i društvenom krugu određene grupe“.² Ali društvene nejednakosti ne svode se isključivo na ekonomске nejednakosti iako su povezane. Nejednakosti su višedimenzionalni izazov. Društvena nejednakost se može pojaviti u različitim područjima kao što su pristup obrazovanju, dostupnost zdravstvene zaštite, stanovanje, pristup društvenim dobarima ili uslugama, ali također se može odnositi i na slobodu govora ili okupljanja kao i na glasanje. Odnosi se na nejednak pristup društveno korisnim resursima.

Društvene nejednakosti nastaju ili kao rezultat diskriminirajućih zakona ili primjerice „razumijevanja društva o odgovarajućim rodnim ulogama ili kroz prevalenciju društvenih stereotipa“³.

Način na koji se ljudi ponašaju u društvu, prolaze li kroz neki oblik diskriminacije, utječe na mogućnosti i bogatstvo koje pojedinci mogu generirati za sebe. Nadalje, društvene nejednakosti u pogledu pristupa zdravstvu, zaposlenosti, prihodima

i dobrobiti pogoršane su pandemijom⁴. Ranjive skupine poput žena, mlađih, starijih osoba, osoba s invaliditetom i migranata su posebno pogodjene. Planovi oporavka osmišljeni su za ublažavanje ekonomskih i društvenih učinaka zdravstvene krize. Iako se kriza uzrokvana Covidom-19 tiče svih, ona nije na sve utjecala na isti način. Njen je utjecaj ovisio o nečijoj zemljopisnoj lokaciji, veličini doma, dobi i spolu, razini obrazovanja, primanjima, zanimanju.

Drugim riječima, utjecaj je Covida-19 na pojedince ovisio o njihovom materijalnom i društvenom položaju u društvu. Kriza uzrokvana pandemijom Covida-19 ukazala nam je da se osim prihoda i bogatstva još brojne poteškoće isprepliću na različitim razinama našeg postojanja: stanovanju, zaposlenju, radu, strukturi obitelji.

Mentalno zdravlje

U posljednja dva desetljeća značajno se povećao broj dijagnosticiranih poremećaja mentalnog zdravlja i samoubojstava među djecom i adolescentima⁵. Husky i sur. (2018) otkrili su da problemi s mentalnim zdravljem pogađaju oko 22% djece u dobi od 6 do 12 godina, a WHO izvještava da su depresija i samoubojstvo jedan od vodećih uzroka smrti među mlađima⁶.

Pandemija COVID-19 dovela je do većeg fokusa na mentalnu dobrobit djece i adolescenata. Studije provedene u Francuskoj, Belgiji i Sjedinjenim Američkim Državama pokazale su da se učestalost problema mentalnog zdravlja barem udvostručila u usporedbi s periodom prije COVID-a 19 i da se mentalno zdravlje mlađih značajno pogoršalo⁷.

Anksioznost i socijalna izolacija doveli su do toga da mlađi ljudi prijavljaju probleme mentalnog zdravlja 30-80% češće nego odrasli. Pristup stručnim službama u školama je postao ograničen, što je mlađe ljude navelo da potraže pomoć od vanjskih službi za mentalno zdravlje kao što su različite telefonske linije i online konzultacije. Nagli porast potražnje za psihološkom podrškom i terapijom produžio je vrijeme čekanja na pristup medicinskim uslugama. Nošenje s psihološkim učincima pandemije bilo je najteže za ranjive skupine.

1. www.latribune.fr/economie/union-europeenne/en-europe-des-inegalites-encore-vertigineuses-812288.html

2. www.sciencedaily.com/terms/social_inequality.htm

3. www.sciencedaily.com/terms/social_inequality.htm

4. www.eurofound.europa.eu/publications/report/2022/the-impact-of-covid-19-on-multidimensional-inequalities-policy-analysis

5. World Health Organization. (2018). Fact sheets on sustainable development goals: Health targets - Mental Health. Retrieved July 18, 2021, from www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/348011/Fact-sheet-SDG-Mental-health-UPDATE-02-05-2018.pdf

6. Philips, W., & Bruckmayer, M. (2020). Children and Mental Health Preventive Approaches to Anxiety and Depression. Retrieved from ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23575&langId=en

7. OECD. (2021, May 12). Supporting young people's mental health through the COVID-19 crisis. Retrieved from www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/supporting-young-peopple-s-mental-health-through-the-covid-19-crisis-84e143e5

Pandemija je povećala društvene nejednakosti koje utječu na pristup skrbi za mentalno zdravlje¹.

Reakcije na izolaciju bile su vrlo različite. Neki ljudi su doživjeli pozitivne učinke kao što su jačanje obiteljskih odnosa, upoznavanje sebe, ojačana otpornost, učinkovitije strategije upravljanja stresom i poboljšana emocionalna kontrola.

Koja rješenja mogu pomoći mlađima u nošenju s krizom mentalnog zdravlja? Istraživanja pokazuju da su ciljane intervencije najučinkovitije. Dugoročne intervencije također su se pokazale učinkovitijima. Podršku za mentalno zdravlje treba pružiti mlađima u njihovom najbližem okruženju – u školama i lokalnim centrima za mentalno zdravlje – i osigurati jednak pristup medicinskoj skrbi bez obzira na socijalno porijeklo. Trebalo bi provesti više kampanja podizanja svijesti kojima bi se normaliziralo traženje pomoći u svrhu mentalnog zdravlja. Treba intenzivirati borbu protiv stigmatizacije i isključivanja osoba s problemima mentalnog zdravlja, posebice u malim gradovima.

Klimatske promjene

Pojam "klimatske promjene" odnosi se na promjenu u dugotrajnjem obrascu ponašanja atmosfere i u posljednje vrijeme je uzrokovana ljudskom aktivnošću, kao što je spašljivanje fosilnih goriva za energiju,

prijevoz i industriju, krčenje šuma i držanje stoke. Ove aktivnosti rezultiraju emisijom stakleničkih plinova i posljedičnim povećanjem globalnih temperatura.

Na očigled mala povećanja prosječnih globalnih temperatura mogu dovesti do velikih promjena u drugim aspektima klime lokalno i globalno – do promjena u padalinama, vjetrovima, oblacima, vlažnosti itd., koje imaju veliki utjecaj na opskrbu i dostupnost vode, na ekosustave, proizvodnju hrane, obalna područja i one koji u njima žive te na opasnosti po zdravlje².

Ti će učinci utjecati na osnovne životne potrebe milijardi ljudi i često će najviše biti pogodjeni siromašniji ljudi koji žive u siromašnijim zemljama. To otvara etička i pravna pitanja, budući da su ti ljudi najmanje doprinijeli emisiji stakleničkih plinova, a njihov nedostatak resursa znači da su najmanje sposobni boriti se protiv utjecaja klimatskih promjena.

Međutim, te promjene utječu i na Europu. Nacrt izvješća Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC-a) – koji bi trebao biti objavljen 2022. – predviđa da je Evropi predodređeno da postane vrući kontinent. Očekuje se da će suše biti češće, ekstremnije i duže³.

Najviše će biti pogodjena Južna Europa, zbog čega će tamo biti teško

uzgajati osnovne usjeve. Mnoge farme i ruralne zajednice bi mogle biti napuštene, njihove tradicije izgubljene, a zapuštena područja prepuštena riziku od požara⁴. Vrući zrak zadržava više vode. Stoga će Europa općenito, a posebno Sjeverna Europa doživjeti više ekstremnih kišnih oluja i poplava⁵. Vrući zrak zadržava više vode. Stoga će Europa općenito, a posebno Sjeverna Europa doživjeti više ekstremnih kišnih oluja i poplava⁶, s porastom razine mora koja će uzrokovati ekstremne i trajne poplave duž obala⁷.

Kako bi se prevladali ti izazovi, razvijen je Europski zeleni plan (European Green Deal) koji ima za cilj učiniti Europu klimatski neutralnom do 2050. i smanjiti neto emisije stakleničkih plinova za najmanje 55% do 2030., u odnosu na razine iz 1990., prema pravno obvezujućem Europskom zakonu o klimi⁸.

1. Mastrotheodoros, S. (2020). The effects of COVID-19 on young people's mental health and psychological well-being. Retrieved July 18, 2021, from pip-eu.coe.int/documents/42128013/72351197/Effects-COVID-Youth-Mental-Health-Psychological-Well-Being

2. University of London, Centre for Development, Environment and Polity, Study guide: Climate Change and Development

3. Changes in Climate Extremes and their Impacts on the Natural Physical Environment (ipcc.ch)

4. Research for AGRI Committee – The challenge of land abandonment after 2020 and options for mitigating measures (europa.eu)

5. Fire bombs: why is the Mediterranean burning? (climatechangenews.com)

6. Heavy precipitation in Europe – European Environment Agency (europa.eu)

7. Why does Europe need to limit climate change and adapt to its impacts? – European Environment Agency (europa.eu)

8. Council adopts European climate law - Consilium (europa.eu)

Osim toga, putem Europskog zelenog plana, EU radi na razvoju kružnog gospodarstva, programa obnove stambenih objekata, okolišu bez onečišćenja, zaštiti ekosustava i biološke raznolikosti, zelenoj poljoprivredi, kao i promicanju električnih vozila i održivih alternativnih goriva u prometu. 35% EU-ovih sredstava za istraživanje bit će izdvojeno za klimatski prihvataljive tehnologije¹.

Mladi u Europi igraju važnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena. Jedna od ključnih inicijativa mladih je Fridays For Future (FFF), pokret globalnog klimatskog štrajka koji je započeo 2018. s Gretom Thunberg. Ona i njezini kolege učenici odlučili su štrajkati dok Švedska vlada ne osigura siguran put tranzicije koji će doprinjeti globalnom porastu temperature znatno nižem od 2 stupnja Celzijusa. Njihov poziv na akciju izazvao je međunarodno buđenje ujedinjenih studenata i aktivista diljem planeta s ciljem vršenja moralnog pritiska na donosioce odluka da poduzmu snažnije akcije protiv globalnog zatopljenja.

Nadalje, Sveučilište u Bathu je tijekom 2020. – 2021. provedlo važno istraživanje s osobama starim od 16 do 25 godina koje je potvrdilo da klimatske promjene uzrokuju "eko-anksioznost" kod djece i mladih ljudi, što se očituje u stresu, ljutnjji i drugim negativnim emocijama².

Stoga je ključno podržati mlade u razumijevanju klimatskih promjena i njihovih posljedica kao i pomoći im da izadu iz stanja poput svojevrsne paralize tako što ćemo im pomoći da pronađu načine na koje se mogu aktivirati.

Rasizam

Rasizam je vrsta diskriminacije koja se javlja kada osoba ili skupina ljudi osjeća mržnju prema drugima zbog njihovih karakteristika. Europska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECLI) usvojila je širok pristup definiranju "rasne diskriminacije", koji uključuje diskriminaciju na osnovi „rase, boje, jezika, vjere, nacionalnosti ili nacionalnog ili etničkog podrijetla“.

Utjecaj rasizma bio je razoran za čovječanstvo, opravдавajući kršenja ljudskih prava, kao što su ropstvo, kolonijalizam, aparthejd, prisilne sterilizacije i uništavanje naroda. I još uvijek je ugrađen u moderna društva i politike, iako ga ponekad ne primjećujemo.

Jedan od najčešćih uzroka rasističkih stavova je strah od različitosti, zbog neznanja ili nedostatka informacija. Teško ga se riješiti jer je ponekad toliko internaliziran da ga je teško identificirati.

Na europskoj razini, zaštita od diskriminacije u Europi navedena je u zakonima i politikama i Vijeća Europe i Europske unije.

Zapravo, Europska konvencija Vijeća Europe za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ECHR), usvojena 1950. godine, utvrdila je zabranu diskriminacije u članku 14.

Nadalje, prema članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, načelo nediskriminacije jedna je od temeljnih vrijednosti Unije. Članak 10. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (TFEU) zahtijeva od EU-a da se bori protiv diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili seksualne orientacije, kada definira i provodi svoje politike i aktivnosti. Direktiva o rasnoj jednakosti (2000/43/EZ)

uvela je zabranu diskriminacije na temelju rase ili etničke pripadnosti u kontekstu zapošljavanja, ali i pristupa sustavu socijalne skrbi i socijalne sigurnosti, te robama i uslugama.

Unatoč zakonima i politikama zaštite, prema Izvješću o temeljnim pravima iz 2019. Agencije EU-a za temeljna prava (FRA), etničke manjine i migranti i dalje se suočavaju s uznenemiravanjem i diskriminacijom, unatoč dugogodišnjim zakonima EU-a protiv rasizma:

- ~ 1/3 crnaca doživjava rasno uznenemiravanje
- ~ 4/10 kaže da se ništa ne bi promjenilo prijavom
- ~ 4/10 Židova razmišlja o emigriranju jer se ne osjećaju sigurno kao Židovi
- ~ Politički govor mržnje i desničarski ekstremizam usmjeren na muslimane i izbjeglice postali su sveprisutni diljem EU-a
- ~ Rasičko uznenemiravanje i nasilje uobičajeno je u EU, ali ostaje nevidljivo u službenim statistikama
- ~ Diskriminaciono rasno profiliranje i dalje zabrinjava: 4/10 crnaca koje je zaustavila policija kaže da je to zbog njihove boje kože

U ovoj situaciji još uvijek nedostaje odgovora. Na primjer, samo 15 od 28 država članica EU-a ima akcijske planove i strategije namjenjene borbi protiv rasizma i etničke diskriminacije; i dalje postoje rupe u nacionalnim zakonima koji kriminaliziraju rasizam; tijela za jednakost moraju pojačati aktivnosti informiranja kako bi bolje upoznale manjine s pravilima protiv diskriminacije koja im mogu pomoći.

1. Europe ringfences 35% of research budget for clean tech – EURACTIV.com

2. <https://www.bbc.com/news/world-58549373>

Rodna ravnopravnost¹

Rodna ravnopravnost jedan je od prioriteta Europske komisije koju vodi Ursula von der Leyen. Ali gdje smo potom pitanju? Kakva je situacija u svakoj državi članici? Općenito, položaj žena se poboljšava, ali je i dalje nesigurniji od položaja muškaraca.

Bilo na poslu ili kod kuće, rodna ravnopravnost se tek treba postići. Iako su nejednakosti manje ili više značajne u različitim državama članicama, njihovo smanjenje je općenito dug proces. 2020. godine, države članice EU-a postigle su prosjek od 67,9 od 100 na Indeksu ravnopravnosti spolova, mjernom alatu kojeg je razvio Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE). Ovaj rezultat povećao se samo za 5,9 bodova u 15 godina.

Stopa zaposlenosti žena i muškaraca u Evropi

Prema Eurostatu, 68,2% žena u dobi od 20 do 64 godine bilo je zaposleno 2019. u EU (28 država članica, uključujući UK). Ova stopa je u porastu, sa 62,1% u 2010. No i dalje je za više od 10 postotnih bodova niža nego za muškarce: u prosjeku 79,6% njih bilo je zaposleno u EU 2019. godine.

Stoga je jaz između stopa zaposlenosti žena i muškaraca još uvijek značajan u mnogim zemljama. Rodni jaz je najveći na Malti, s razlikom većom od 20 postotnih bodova: samo 65,8% žena u dobi od 20 do 64 godine bilo je zaposleno 2019. godine, u usporedbi s 86,5% muškaraca. Suprotno tome, u Litvi, gdje je u to vrijeme radilo 77,4% žena, u usporedbi sa 79% muškaraca, ta razlika je najmanja.

Čak i kada imaju priliku raditi, žene rade puno češće od muškaraca na nepuno radno vrijeme, posebice zbog brige o djeci. Stoga su odlučujuće javne politike koje imaju za cilj osigurati da roditeljstvo ne udalji žene od tržišta rada na dulje vrijeme, poput onih koje se odnose na roditeljski dopust. Tako se može uočiti veza između uvjeta roditeljskog dopusta i broja muškaraca koji ga koriste, što pridonosi višoj stopi

zaposlenosti žena. 2019. godine usvojena je europska direktiva o „ravnoteži između posla i privatnog života za roditelje i njegovatelje“. No, suprotno želji Europske komisije da minimalni iznos naknade za roditeljski dopust bude jednak naknadi za bolovanje, protivljenje polovice država članica dovelo je do toga da konačni tekst ne uključuje minimalni prag, već se traži samo „prikladna razina“.

Razlika u plaćama

Rodne nejednakosti odražavaju se i na plaće. Prema Eurostatu, 2018. godine muškarci su u prosjeku zarađivali 15,3% više od žena u EU-28. Dok je najniža stopa u Luksemburgu (1,4%), razlika raste do 21,8% u Estoniji.

Siromaštvo

Siromaštvo, koje je dijelom povezano sa zaposlenjem i plaćom, također u većoj mjeri pogađa žene: 2019. očekivano je da će se 17,6% žena suočiti sa siromaštvom (manje od 60% srednjeg prihoda), u usporedbi sa 16% muškaraca.

Štoviše, posao ne jamči uvijek pristojan životni standard. U EU je 9,2% radnika 2019. bilo u dohodovnom siromaštvu, kaže Eurostat. Međutim, žene su nešto manje pogodjene ovim pokazateljem od muškaraca u državama članicama, sa stopama od 8,9%, odnosno 9,5%. U Francuskoj je udio siromašnih koji rade isti za oba spola i iznosi 7,4%.

Pristup ključnim pozicijama u EU

U nacionalnim parlamentima EU-a samo 28,6% izabranih bile su žene u ožujku 2020., prema Zakladi Robert Schuman. Na isti datum, 39,5% zastupnika u Europskom parlamentu bile su žene, što je udio koji se stalno povećava od 1979. godine, godine prvih europskih izbora. Ravnopravnost spolova prioritet je za Ursulu von der Leyen, predsjednicu Europske komisije od 2019. i prvu ženu na čelu institucije. U ožujku 2021. 13 od 27 povjerenika su žene, u usporedbi s 9 pod predsjedanjem Jean-Claudea

Junckera (2014.-2019.). Ovo je značajno poboljšanje, čime se Kolegij povjerenika približava paritetu koji je gđa Von der Leyen željela postići kada je imenovana. Što se tiče rukovodećih pozicija u Komisiji, u ožujku 2020. udio žena iznosio je 41 posto, u skladu s Junckerovom obvezom da do 31. listopada 2020. dosegne 40 posto. Međutim, žene su još uvijek nedovoljno zastupljene na pozicijama koje se odnose na donošenje ekonomskih odluka, što je područje koje se tradicionalno smatra "muškim", prema Zakladi Robert Schuman. Općenito, postignut je značajan napredak, ali potrebno je učiniti još više. Europska komisija je u ožujku 2020. objavila cilj postizanja pariteta na svim svojim hiperarijskim razinama do kraja 2024., odnosno do kraja mandata njezine predsjednice.

Nasilje

Žene su daleko češće žrtve fizičkog i seksualnog nasilja od muškaraca. Studija objavljena 2017. procjenjuje da su 45-55% žena u EU bile žrtve seksualnog uzneniranja od svoje 15. godine, što je vrlo zabrinjavajući podatak koji predstavlja 83-102 milijuna europskih žena.

Što se tiče fizičkog nasilja, broj žena koje umiru od posljedica nasilja od strane supružnika mnogo je veći od broja muškaraca koji su žrtve svojih supružnica. Važno je napomenuti da postoji nepodudaranje između broja nasilnih incidenata i broja pritužbi, ali i između broja nasilnih incidenata prijavljenih policiji i broja predmeta koji su dovedeni na sud.

Obrazovanje mladih o rodnoj ravnopravnosti temelj je za uspostavljanje mirne školske klime koja pogoduje uspješnom obrazovanju sve djece, kada osigurava sigurno okruženje bez seksističkog ponašanja i nasilja i jamči svoj djeci slobodu planiranja svoje budućnosti bez predrasuda i stereotipa.

^{1.} Cjelokupan članak dostupan ovdje: www.touteurope.eu/societe/egalite-entre-les-femmes-et-les-hommes-ou-en-est-on-dans-l-union-europeenne/#:~:text=En

Pripremite se

Obrazovanje za jednakost u raznolikosti i protiv predrasuda

Danas je važnije nego ikada prije razumom se boriti protiv barbarstva. Danas je važnije nego ikada prije obrazovati mlade za borbu protiv svih oblika povlačenja u sebe i odbacivanja drugih, protiv svih oblika diskriminacije. Međunarodni dan za eliminaciju rasne diskriminacije obilježava se već 53 godine, ali jasno je nije učinjeno dovoljno za pokretanje pravih promjena. Nije nimalo lako istinski promijeniti percepcije mlađih i ublažiti njihova stajališta vezana uz diskriminaciju i odbacivanje, prvenstveno zato što to od nas, odgojno-obrazovnih radnika, zahtjeva promišljanje o vlastitim percepcijama i njihovu dekonstrukciju prije negoli smo spremni pružiti potporu mlađima u tom procesu.

Izbjegavanje moralizma

Svaki odgojno-obrazovni djelatnik zna da za postizanje takvoga cilja nije dovoljno samo djecu izlagati moralizirajućem diskursu. No naročito je teško odvojiti se od moralnog pritiska koji osjećaju Europski načelnici kao generacija obilježena riječima „nikada se ne ponovilo“ imajući u vidu Auschwitz. Tolerancija prema lošem odbiru riječi ili dopuštanje učenicima da izraze mišljenja nalik rasizmu ili antisemitizmu za većinu je odgojno-obrazovnih djelatnika bolno iskustvo. Stoga smo u iskušenju da pripremimo učenike, da ih vodimo kroz način izražavanja, da ih podsjetimo koliko je rasizam vrijedan prijezira. Međutim, za dijalog je ključno izgraditi prostor za raspravu u kojem se predrasude i nerazumijevanja (o stilu života, kulturi, vjeri), pritužbe i raznorazne tvrdnje mogu slobodno dijeliti. Mora postojati temelj za razbijanje tih predrasuda. Naravno, svaki nastavni sat slobode izražavanja moramo zaključiti jasnim podsjetnikom na zakon – slovo i duh zakona.

Odbacivanje viktimizacije

Tijekom ove rasprave, pokušajte imati na umu da žrtve i napadači nisu nužno isključivo žrtve i napadači. Dakle, važno je pokušati izbjegići nehotični doprinos natjecanju po pitanju tko je veća žrtva. Diskriminacija se ne tiče samo žrtava; cijelo je društvo pogodjeno razvojem ovakvih stavova odbacivanja drugoga.

Ponuda društvene alternative u školama

Gledajući s pozitivne strane, borba protiv diskriminacije podrazumijeva borbu za vrijednosti bratstva, ravnopravnosti, društvene pravde i demokracije. Te univerzalne vrijednosti nisu samo beztelesna načela. U obrazovnim ustanovama ona moraju postati živim bićima. Želimo li u to uvjeriti najmlađe članove našega društva, iznimno je važno da ustanove postanu mjesta zajedničkog djelovanja, mjesta na kojima se učenici uče demokraciji i odgovornosti.

Kažnjavanje bez generalizacija

U konačnici, moramo biti sigurni da se sustavno bavimo rasizmom i diskriminacijom koji se pojavljuju u osnovnim i srednjim školama, da se svaki prekršaj kažnjava i da izbjegavamo generalizacije. Svima će, uključujući roditelje, biti lakše riješiti jedan od najvećih izazova našeg obrazovnog sustava uključimo li sve dionike u proces i saslušamo li svačije mišljenje..

~ Explore the educational resources portal of Cidem, Civisme et Démocratie

www.cidem.org

POKRENITE

SE!

02

© Giulio Di Meo (Italia)

Pokrenite se!

Elementi analize fotografija

"Invisible borders"

Edu León

Edu León (Madrid, 1977.) španjolski je fotograf koji zadnjih 11 godina živi u Latinskoj Americi. Njegov rad se fokusira na društvene sukobe, ljudskopravni aktivizam i migracije. Posljednjih godina posvetio se fotografiranju egzodusa Venezuelanaca u južne latinoameričke zemlje, u okviru projekta "Migrar es tocar tierra" (Migracija dodiruje zemlju). Zamišljen je kao putujuća izložba, ali je tijekom pandemije postao virtualna izložba. Prije toga je, zajedno s fotografom Olmom Calvom, razvio projekt pod nazivom "Nevidljive granice" koji prikazuje stanje na europskim granicama i provjere identiteta u Španjolskoj. Također je koristio fotografiju kao alat za društvenu transformaciju i transformaciju identiteta s mladima i autohtonim zajednicama. Objavljivao je u medijima kao što su El País, Univisión Noticias, The Guardian, Time, Newsweek, Vice News i New York Times. Surađivao je i s međunarodnim organizacijama kao što su Crveni križ, Amnesty International i Oxfam.

“FOTOGRAF O DETALJIMA”

U Madridu i u svim većim evropskim gradovima provode se velike operacije popularno poznate kao racije hvatanja neregistriranih migranata. Policijske patrole smještene su u podzemnim željeznicama, autobusnim kolodvorima ili kod telefonskih govornica kako bi tražile neregistrirane imigrante. Vlada Španjolske socijalističke radničke stranke (PSOE), koja je paradoksalno regulirala status više od 700 000 ljudi, također je pokrenula makro-racije u Španjolskoj. Naime, policijske patrole legitimirale su građane prema rasnom i fenotipskom karakteru kako bi ilegalne migrante poslali u pritvor ili ih eventualno deportirali. Za vrijeme dok je Alfredo Pérez Rubalcaba bio na čelu Ministarstva unutarnjih poslova, policiji je naređeno da mora postići kvotu redovitih uhićenja kako bi bila u skladu sa smjernicama EU. To je potaknulo policiju

Dojmovi

Napetost
Nepravda
Ljutnja
Zamka
Tajna fotografija

Važni vizualni elementi

Likovi uokvireni s 2 crvene i bijele barijere u prvom planu (vidi leksikon)
4 crne osobe pokazuju osobne dokumente policijacima koji su bijelci
Suprotnost boja majica s crnom bojom uniformi
Policajac pretražuje torbu
Fotografija snimljena kroz ogradu gradilišta

Moguće teme

Rasizam
Kontrola identiteta
Imigracija
Neregistrirani radnici
Prava migrantskih radnika

Pitanja perspektive

Zašto kadriranje pokazuje barijere? (vidi glosar)

na legitimaciju na temelju karakteristika ljudi što je bilo u potpunosti diskriminirajuće. Bilo je to vrijeme punjenja CIES-a (Centra za interniranje stranaca) i deportacijskih letova, nazvanih „sramota“.

Kvart Lavapiés u Madridu jedno je od gradskih područja koje najviše pati od ovih "nevijljivih granica" i uznemiravanja ljudi prema rasnim obilježjima.

Na ovoj fotografiji grupu Subsaharaca kontrolira policija. Sve jače policijske kontrole diskriminiraju i krše temeljna prava ljudi.

Ova fotografija ilustrira činjenicu da migranti, ne samo da moraju prijeći službene granice, već se suočavaju i sa zamišljenim linijama zbog kojih ih policija može zaustaviti bilo gdje u bilo kojem trenutku. ”

"Futsal tournament"

Meyer

Roden 1969. u Villeneuve-les-Avignonu, Meyer je član organizacije Tendance Floue od 1996. Koristi fotografiju kao alat za dijalog sa svijetom slika. Meyer

njeguje uvjerenje da fotografski čin ne treba promatrati svijet, već ga izgrađivati.

Tri putovanja na okupirana područja Palestine stvorila su seriju nijemih i potrganih slika koje ilustriraju naviku zaborava. Osvojile su posebnu nagradu žirija Paris Match 2002.

Od 2003. nadalje, Meyer je pokrenuo projekt čiji je predmet čin gledanja. Pet godina pratio je put Cinéma Numérique Ambulant u Zapadnoj Africi i fotografirao nevjerojatan susret afričke kinematografije i publike. Producirao je Mon frère lumière, portrete gledatelja. Nagrađen nagradama 3rd World Press Arts i Entertainment Prize 2006. godine, ovaj je rad bio izložen u Rencontres d'Arles 2007. u programu Raymonda Depardon. I iznad svega, govori ono što je Meyeru bitno: čarolija u fotografiji, kao i u filmu, je ono što se ostvaruje između pogleda i slike.

Zatim se počeo baviti fotomontažom. Proizveo je Portraits décalés u Maliju u sklopu Rencontres de Bamako 2015. i 2017. Na svakoj slici, jaz između lika i pozadine, krajolik koji je ponekad udaljen tisućama kilometara od Bamaka, proizvodi vlastitu poeziju.

“ FOTOGRAF O DETALJIMA

Ova fotografija je snimljena u La Courneuveu, u Seine-Saint-Denisu, gradu u predgrađu Pariza kojeg fotograf Meyer dobro poznaje. Onde redovito fotografira za gradske novine, za društvene i kulturne teme. Ova fotografija je snimljena u tom kontekstu. Tog dana, novine su ga zamolile da poprati finale ženskog malonogometnog turnira. Turnir je održan u sportskom centru Béatrice-Hess, udaljenoj dvorani u La

Fotografija nudi mogućnost širenja popularne imaginacije.

Paralelno sa svojim osobnim fotografskim istraživanjem, Meyer već više od 25 godina vodi glavne aktivnosti kolektiva Tendance Floue.

Dojmovi

Dobro raspoloženje

Ponos

Odlučnost

Jedinstvo

Radost

Humor

Važni vizualni elementi

4 djevojčice i 2 dječaka u sportskoj odjeći

Djevojke imaju timski dres

Drže se za ramena

Djevojka u sredini se smiješi

Kontrast svijetle boje (narančaste sportski dresovi koje nose djevojke)

Cure imaju pobjednički stav, dečki su pasivniji (jedan od njih drži telefon)

Moguće teme

Timski rad

Rodna ravnopravnost

Ravnopravnost spolova u sportu

Rodni stereotipi

Pitanja perspektive

Koja je važnost perspektive ljudi?

Koliko je važan izbor trenutka za snimak? (vidi glosar)

Courneuveu. Atmosfera je bila dobra i poštena, kao što je to često slučaj na ovakvim kvartovskim turnirima. Na kraju smo utakmice, pobjednička momčad (u narančastom) uživa u pobjedi kroz pobjedničke geste i poze. Neki od dječaka među gledateljima spustili su se na teren kako bi čestitali djevojkama i slikali ih mobitelima. „

No title

Bojan Mrđenović

Bojan Mrđenović (rođ. 1987.) diplomirao je povijest umjetnosti i informacijske znanosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2012. godine. Diplomirao je kinematografiju na Akademiji dramske umjetnosti

2015. godine. Danas je zaposlen kao profesor fotografije na Katedri za fotografiju na istoj akademiji. Radi kao snimatelj i kao fotograf. Njegova umjetnička praksa povezana je s političkim temama, ljudskim potrebama i socijalnim pravima.

“FOTOGRAF O DETALJIMA”

Fotografija je snimljena na Povorci ponosa koji se održava u Zagrebu svake godine od 2002. Povorku organizira Zagreb Pride, queer-feministička i antifašistička organizacija koja se zalaže za ostvarivanje aktivnog društva solidarnosti i jednakosti, bez rodnih seksualnih normi i drugih vrsta ugnjetavanja. Ovakva javna događanja podsjećaju nas kako politička pravila i društvena dobra imaju ogroman utjecaj na razvoj naše individualnosti. Nemaju sva djeca

Dojmovi

Nada
Vjerovanje
Zajedništvo
Sloboda

Važni vizualni elementi

Djetetova leđa, ruke podignute prema ogromnoj duginoj zastavi raširenoj iznad njega
Noge gomile u pozadini (vidi leksikon)
Sivi asfalt u suprotnosti s lakoćom zastave

Moguće teme

Diskriminacija povezana sa seksualnom orijentacijom
Borba za jednaka prava/odobravanje
Sloboda
Otpor
Zajedništvo / Mobilizacija
Samopoštovanje

Pitanja perspektive

Zašto je dječak u središtu slike?
Zašto je važno da je pozadina, u sredini slike, vrlo oštra? (vidi glosar)

ovakvu privilegiju kao ovaj dječak, da budu zaštićena pod zastavom koja se zalaže za jednakost i slobodu. S druge strane ulice organizirane su demonstracije protiv Povorce ponosa pod prijetećim zastavama i znakovima. Jedinstvo u javnom prostoru, u znak solidarnosti protiv diskriminacije, ima osnažujući učinak na ljudе, a Povorka ponosa je napravila nevjerljatan pozitivan utjecaj u javnoj sferi po pitanju prava LGBTIQ pojedinaca i zajednice. ”

The last Valentine's Day

Nejc Trampuž

Nejc Trampuž (1993.) mladi je intermedijski umjetnik i fotograf. Studirao je fotografiju na Akademiji likovnih umjetnosti i dizajna u Ljubljani (ALUO), gdje je diplomirao s odličnim uspjehom i magistrirao

s posebnom nagradom ALUO-a. Tijekom magisterskog studija fokusirao se na korištenje fotografije za društveno, tehnološki i ekološki angažiranu kritiku, izraženu kroz interaktivne instalacije koje istražuju granice fotografskog medija, nadilaze ga i prelaze u druge medije i pristupe (video, zvuk, projekcija, svjetlo, kolaž, itd.). Trampuž je također aktivni član pokreta Youth for Climate Justice, gdje radi na pripremi izravnih aktivnosti i medijskog sadržaja. Od 2009. godine sudjelovao je na brojnim samostalnim i skupnim izložbama u Sloveniji i inozemstvu (+MSUM, MAO, OFF_festival Bratislava, Layer House +TAM-TAM, Simulaker, Cirkulacija2, Animateka, Photogether u Češkoj, ljubljanska gradska vijećnica...). Bio je i član stručnih žirija (Animateka, Brumen x Plaktivat), a vodeći slovenski mediji (Delo, Mladina, Koridor, Dnevnik, RTV SLO, Radio Študent i dr.) pisali su o njemu i objavljivali njegove fotografije s aktivističkih akcija.

Dojmovi

Anksioznost

Osjećaj gušenja/pritiska

Katastrofa

Zagađenje / toksičnost

Ništa

Ljubav

Važni vizualni elementi

Pozadinsko osvjetljenje (vidi glosar)

Vrlo tamno nebo, sa svijetlim područjem u sredini

Svetlo sja prema nebu

Muškarac i žena okrenuti jedno ka drugom

Lica skrivena gas maskama

Američki kadar (vidi glosar)

Likovi nose odjeću koja nalikuje vojnim uniformama

Iza njih obična tamna pozadina iz koje izlazi dim

Moguće teme

Klimatske promjene/krizna situacija/Ekologija

Čovječanstvo u opasnosti

6. masovno izumiranje

Živjeti zajedno

Otpor

Pitanja perspektive

Zašto je fotograf odlučio snimiti fotografiju nasuprost svjetla? (vidi glosar)

Kako bi ista fotografija izgledala s druge strane likova?

Koji elementi doprinose atmosferi fotografije koja izaziva tjeskobu?

66 FOTOGRAF O DETALJIMA

Slovenija je u veljači 2020. usvojila Nacionalni energetski i klimatski plan (NEPN). No, dok se većina zemalja obvezala smanjiti emisije stakleničkih plinova za 55% do 2030., Slovenija se obvezala smanjiti samo 36% svojih emisija stakleničkih plinova. To je bilo veliko razočaranje za članove pokreta ekoloških aktivista Youth for Climate Justice jer mi smo svjesni da su klimatske promjene jedan od glavnih izazova i opasnosti koje nas očekuju u budućnosti. Izveli smo nenasilnu direktnu akciju, zahvaljujući fotografiji. Fotografiju smo otisnuli na veliku „čestitku“ za Valentino, dok

dok nas je nekoliko desetaka, opremljenih gas maskama, prošetalo Ministarstvom infrastrukture. Ovu „čestitku“ donijeli smo ministrici Alenki Bratušek čitajući „ljubavnu“ poeziju. Time smo simbolično izrazili razočaranje našom „romansom“ s ministricom i neprimjerenim stavom donositelja odluka prema klimatskom pitanju. Kako nas ministrica nije pristala primiti, čestitku je dobila voditeljica za odnose s javnošću Ministarstva. Kampanja je dobila priličnu podršku u slovenskim medijima.

"Milo is no longer here with us"

Piotr Łapiński

Piotr Łapiński rođen je u Gdansku, a posljednjih 14 godina živi i radi u Varšavi. 2018. diplomirao je s odličnim uspjehom na Školi fotografije Saveza poljskih umjetničkih fotografa (ZPAF).

Radi za talijansku fotografsku novinsku agenciju NUR PHOTO čiji su partneri Agence France-Presse i druge međunarodne tiskovne agencije. Njegov rad daje fotoreporterima i reporterima iz cijelog svijeta pristup slikama koje prikazuju život u Poljskoj. Specijalizirao se za "ulične" teme – prosvjede, demonstracije, marševe itd. Bira teme vezane za borbu manjina za njihova prava i vidljivost u javnom prostoru. Njegove objavljene fotografije najčešće se fokusiraju na borbu za LGBT prava, a odnedavno i na demonstracije koje organiziraju Bjelorusi koji žive u Poljskoj u znak prosvjeda protiv diktature u Bjelorusiji.

Dojmovi

Uzrujanost
Prijateljstvo
Podrška / Međusobna pomoć
Umirujuće / Povjerenje
Žalovanje

Važni vizualni elementi

Jedna mlada žena grli drugu osobu
Ona grli drugu osobu, a lice joj je skriveno uz njen/njegov vrat
Ne možete im vidjeti lica, samo kosu
Nalaze se na mostu/šetalištu čija se ograda vidi
Siva voda (riječni krajolik?) u ½ kadra (vidi leksikon)
Svetlo dolazi s lijeve strane

Moguće teme

Netolerancija, nedostatak prihvatanja, LGBTQ+ prava
Očaj
Psihološka uzrujanost
Samoubojstvo mladih
Solidarnost / Povjerenje u druge

Pitanja perspektive

Kakav učinak ima decentriranje dvaju likova u kadru? (vidi glosar)
Zašto odabrati snimak s bočnim osvjetljenjem?

66 FOTOGRAF O DETALJIMA

Fotografija je snimljena 24. svibnja 2019. na mostu Łazienkowski u centru Varšave. Dva tjedna ranije, na točno istom mjestu, Milo Mazurkiewicz počinila je samoubojstvo skočivši u rijeku Wislu. Milo je bio transrodna (nebinarna) aktivistica koja se borila za LGBTQ prava. U jednoj od svojih posljednjih objava na Facebooku napisala je: „(...) Ne mogu više podnijeti psihologe, liječnike, terapeute koji se prema meni ponašaju kao da sam sve izmisnila. Koji obraćaju više pažnje na to kako izgledam nego na ono što osjećam. (...)

Koji mi govore da trebam prestati biti (pokušavati biti) svoja. Ponekad mi to daje snagu da se nastavim boriti. Ponekad me natjera da svoj život završim ovdje i sada. Ponekad me to jednostavno tjera da zaplačem.“ Opisana slika snimljena je dva tjedna nakon njezine tragične smrti. Milini prijatelji sastali su se na mostu kako bi proslavili uspomenu na nju, podijelili svoju tugu i protestirali protiv govora mržnje prema neheteronormativnim ljudima koji se koristi u javnom diskursu. ♡

"Brigate Alimentari Partigiane"

Giulio Di Meo

Giulio Di Meo rođen je u Capui 1976. godine. Talijanski je fotograf koji već gotovo dvadeset godina radi u području izvještavanja i obrazovanja. Nezavisni je fotograf koji svoje projekte izvodi samostalno. Organizira sastanke i radionice reportažne i ulične fotografije, u Italiji i inozemstvu, kao i radionice za djecu, adolescente, migrante i osobe s invaliditetom kako bi promicao fotografiju kao alat za izražavanje i integraciju. Predsjednik je udruge Witness Journal i urednik fotografija istoimenog fotoreporterskog časopisa WJ. Surađuje s nekoliko udruga i nevladinim organizacijama, posebno s Arci APS i njegovom nevladinom organizacijom Arcs Culture Solidali, s kojom od 2007. godine organizira radionice društvene fotografije u različitim realnostima južne polutke (Argentina, Bolivija, Brazil, Kamerun, Kolumbija, Kuba, Gvatemala, Saharavija, Senegal).

“ FOTOGRAF O DETALJIMA

Fotografija je dio velikog projekta koji ilustrira društveni odgovor na pandemiju i hitnu zdravstvenu krizu u Bologni: niz akcija solidarnosti koje su pokrenuli neovisni pojedinci u Bologni. Ova slika je snimljena tijekom demonstracija solidarnosti koje su organizirale bolonjske udruge koje su, s obzirom na kriznu situaciju u zdravstvu i hitnu potrebu za pružanjem podrške ljudima u situaciji beskućništva,

Dojmovi

Tuga
Nepravda
Izolacija
Ljutnja
Solidarnost

Važni vizualni elementi

Visoke arkade omeđuju pustu ulicu
Noć; 21.30 sati
Beskućnik koji sjedi prekriženih nogu obraća se mladim volonterima, pokretom ruke
Pokraj njega su kolica iz supermarketa
Jedan od njih čučnuo je na njegovu razinu
Dva volontera nose maske
Vertikalnost arhitekture (stupovi, lukovi) susreće se s horizontalnošću prizora između trojice muškaraca što je naglašeno zidom s lijeve strane
Dubina polja stvorena nizom stupova
Crno-bijela fotografija

Moguće teme

Solidarnost
Živjeti zajedno
Proširivanje nejednakosti
Predrasuda
Pravo na dom i hranu

Pitanja perspektive

Zašto se koristi crno-bijela kompozicija?
Što kadriranje i korištenje širokokutnog objektiva dodaju ovoj sceni? (vidi glosar)

osmislice kampanju prikupljanja sredstava, "Staffette Alimentari Partigiane", za kupnju hrane i osnovnih higijenskih potrepština za beskućnike i njihovu distribuciju pomoću bicikala. Svaki paket uključivao je i jednu knjigu. Fotografija prikazuje i utjelovljuje simbol solidarnosti prema onima koji su pogodjeni društvenim nejednakostima, pogoršanim izolacijom uzrokovanim pandemijom. „

TEORIJA UPRAKSI

03

Teorija u praksi

Što znači analiza fotografija?

Analiza fotografija važan je korak u programu „p.s. Pokreni solidarnost!“ jer su produkti ove analize i učenje koje mu slijedi osnova za pisano izražavanje. Vođenje sudionika kroz analizu fotografija sastoji se od buđenja i usmjeravanja pažnje na fotografiju, ostavljajući prostor za slobodno izražavanje interpretacije i mašte. Prije nego što sudionici uđu u fazu razumijevanja slike i razvijanja interpretacije, važno je provesti vrijeme promatrujući i opisujući fotografiju.

Ne postoji netočno ili pogrešno razumijevanje fotografije.

Umjesto toga, bolje je poticati svakoga da potkrijepe svoje dojmove koristeći važne vizualne elemente.

Obavljanje zadatka korak po korak (pogledajte primjere radionica 1 i 2), pruža sudionicima priliku da postanu svjesni kako se razvija njihovo mišljenje o fotografiji.

Resursi za vođenje radionica

Sljedeće stranice sadrže dvije ogledne sesije za različite ciljne skupine (osnovna škola i srednja škola) o tome kako voditi radionicu analize fotografija.

Teorija u praksi

Primjer radionice 1: Osnovna škola

Osmislio Michel Poivert

Michel Poivert je profesor povijesti umjetnosti na Sveučilištu u Parizu I Panthéon Sorbonne, gdje je osnovao Katedru za povijest fotografije. Kritičar je i kustos i predsjednik institucijom Collège international de Photographie du Grand Paris. Njegove publikacije uključuju La photographie contemporaine (Flammarion, 2018.), Gilles Caron, Le conflit intérieur (Photosynthèse, 2012.), Brève histoire de la photographie, essai (Hazan, 2015.), Les Peintres photographes (ur. 5. Mazenod, 2017), 50 ans de photographie française de 1970 à nos jours (Textuel, 2019). Posebno je organizirao izložbe "L'Événement, les images comme acteur de l'histoire", u Jeu de Paume u Parizu, (2007), "Gilles Caron Paris 1968." (Hôtel de Ville, Pariz, 2018.).

Odabrali smo ilustrirati sesiju analize fotografije koristeći fotografiju Meyera (Agence Tendance Floue). S mlađom djecom savjetujemo da se prvo „poigrate“ s fotografijom kako bi ju mogli bolje razumjeti.

01 | Promatranje fotografije

- ~ **Tiho promatranje**
- ~ **Razmišljajte** o dojmu koji ste osjetili, fokusirajući se na izraz lica i geste, bez izgovaranja glasno (ili komentiranja s osobom pored vas).
- ~ **Podijelite** učenicima A3 papir s fotografijom u početnom okviru s bijelim prostorom koji odgovara dijelu fotografije koji nedostaje.

02 | Zamislite što se događa „izvan prizora“

- ~ **Neka učenici nacrtaju** što zamišljaju na bijelom djelu lista, ističući da je prizor prepolovljen i da se može dovršiti kako bi se objasnili stavovi likova. Zamolite učenike da odaberu samo jednu boju za njihov crtež.
- ~ **Za to vrijeme** zamolite učenike da zabilježe prve dojmove koje su stekli kad su vidjeli fotografiju (i zamolite ih da ih zabilježe na poleđini lista).
- ~ **Zamolite učenike** da napišu dijalog između dva lika (u obliku mjehurića poput stripa) ili između dviju djevojaka i s likovima izvan kamere i neka predlože novi dijalog kad sliku otkrijete u cijelosti.

03 | Dijeljenje

- ~ **Prikažite** učeničke crteže na ploči i podcrtajte sličnosti i razlike.
- ~ **Pročitajte** naglas tumačenja svakog djeteta na izraze likova i ideje o tome što je fotografija obilježila (što se događa).

04 | Građenje interpretacije

Dopustite svakom učeniku da argumentira značenje do kojeg je došao tražeći od njih da navedu jedan ili više elemenata koji se mogu vidjeti na fotografiji kao i one koje su sami dodali crtežu i njihov izbor boje. Potaknite ih da koriste rečenice poput: "To sam mislio zbog ovog posebnog elementa, i koristio ovu boju iz tog razloga".

Na primjer:

"Mislio sam da se radi o dvije momčadi koje igraju jedna protiv druge zbog dresova različitih boja."

"Osjećao sam agresivnost kao da se djevojka želi boriti protiv neprijatelja."

"Osjećao sam radost jer mi izgleda da je narančasti tim dobio utakmicu."

"Mislio sam da djevojke poziraju pred kamerama i publikom za sliku."

Ovo je vrijeme rasprave unutar grupe, vrijeme za zajedničko sučeljavanje različitih percepcija.

- ~ **Zabilježite (eventualno)** različita značenja koja su se mogla pojavit tijekom promatranja fotografije i istaknite činjenicu da ako nemamo svi identično tumačenje, to je zato što smo favorizirali jedan element ili izraz nad drugim (neki su percipirali „agresivniji“ stav lika s desne strane ili pak smijeh sportašice s lijeve strane, neki su od nas osjetljivi na narančastu boju).
- ~ **Objasnite** učenicima da svaki snimak određuje „polje“ tj. bira koji dio neke situacije prikazati gledatelju i koji dio ostaviti „izvan kadra“ koji nije prikazan (ali koji si svatko objašnjava na svoj način).
- ~ **Objasnite** da izraz lica ili gesta može različitim ljudima imati različita značenja, a da ona ponekad mogu biti i kontradiktorna (radost/tuga) ako ne percipiramo cjelinu i kontekst prikazane scene.
- ~ **Objasnite** da dominantna boja fotografije može biti "toplja" ili "hladnja" i izazvati drugačiju emociju (radost/tuga). Ovdje je narančasta dominantna boja koja donosi toplinu i vedrinu fotografiji.

- ~ **Objasnite** da dolazi do "kontrasta" na fotografiji zbog razlike između dvije boje (narančasta i crna) koja pojednostavljuje sliku razgraničavanjem zona kao na crtežu i čini fotografiju vrlo vidljivom, čak i iz daljine.

05 | Fotografija u njenom originalnom okviru

- ~ **Pokažite** fotografiju kako je snimljena i zabilježite što stvarno postoji u ovom kadru, a prokomentirajte što su sve učenici zamislili „izvan kadra“ dok je fotografija bila „izrezana“.
- ~ **Pitajte djecu:** O čemu nam ova slika može „govoriti“ u kontekstu odnosa između djevojčica i dječaka?
- ~ **Pronađite** gdje je i kada fotografija nastala. Postavite hipotezu o tome zašto je nastala

06 | Pročitajte što fotograf kaže o fotografiji

Prezentacija fotografa omogućit će nam da se suočimo s razlikama u tome na koji način smo percipirali fotografiju i kako je ona nastala s informacijama koje njen autor daje o uvjetima snimanja i njegovim namjerama.

Teorija u praksi

Primjer radionice

2: Srednja škola

Za svaki korak, evo nekoliko primjera vezanih uz slovensku fotografiju Nejca Trampuza pod nazivom "Posljednje Valentinovo". Svaki okvir predstavlja moguće, ali ne i sve odgovore.

01 | Izrazite osjećaje

- ~ **Pokažite sliku** grupi na 10 do 15 sekundi, bez ikakvih posebnih uputa osim da budu pažljivi i tihi.
- ~ **Zamolite učenike da zapišu:**
„Jedan detalj kojeg su zamijetili na fotografiji“;
„Dojam koji je ostavila ili osjećaj koji su doživjeli kada su ju vidjeli“.

Ovaj korak zapisivanja je važan; omogućit će učenicima da u sljedećoj fazi izbjegnu ponavljanje onoga što je netko drugi možda rekao.

Evo nekoliko primjera mogućih odgovora (popis nije sve obuhvatan):

- ~ Izgleda kao da je ljudi zahvatila vatra
- ~ Izgleda kao da se par oprashta na peronu, kao da čovjek ide u rat
- ~ Gas maske podsjećaju na zdravstvenu katastrofu
- ~ Izgleda kao filmska scena u kojoj likovi poziraju

02 | Podijelite

Na ploči razvrstajte odgovore u dva stupca, jedan za osjećaje i jedan za opis.

Prihvatićete sve odgovore, bez komentiranja; nemojte se upuštati ni u kakvu raspravu u ovom prvom koraku.

U donju tablicu s primjerima upisali smo opisne elemente na razini odgovarajućeg osjećaja (npr. "par koji se više ne može ljubiti" u stupac Prepostavke i "gas maske" u stupac Opis).

Prepostavka/ Osjećaj	Opis
Ljudi je zahvatila vatra	Dim koji je prekrio sve
Par se oprashta na stanici	Drže se jedno za drugo prekriven parom vlaka, čovjek ima vojnu jaknu
Zdravstvena katastrofa	Gas maske
Izgleda kao scena iz filma	Likovi zauzimaju pozu

03 | Opišite fotografiju

Vizualni elementi

- U prvom planu: likovi
- U 2. planu: dim

Linije i oblici:

Centrirana kompozicija, figure stvaraju vertikalnu i tvore piramidu

- Izvor svjetla iza figura stvara pozadinsko osvjetljenje koje ocrtava siluete.

Dubina:

Mala dubina polja, figure se ističu u odnosu na dim i perspektiva se zatvara, ne vidimo "daleko", ali istovremeno dim stvara dojam prostora i daje osjećaj prostranosti i praznine.

Pokažite fotografiju ponovo.

- ~ Provjerite jesu li svi elementi koji opisuju fotografiju (oni koje su učenici zapisali) prisutni na fotografiji. Po potrebi izvršite ispravke u tablici, uklanjanjem s popisa onoga što nije na fotografiji (može se dogoditi!).
- ~ Dopunite stupac Opis, dodajući elemente koji nisu spomenuti.
- ~ Učenike se može tražiti da razlikuju, označavanjem bojama:
 - Vizualne elemente (tijela, maske, dim)
 - Svjetlo, pozadinsko osvjetljenje i tamu, noćni efekt
 - Oblike i centriranu kompoziciju
 - Organizacija u kadru: jedan prvi plan na nejasnoj pozadini koja okružuje par; jednostavnost i simetrija.
 - Dubina polja je vrlo plitka (bez elemenata u dubini poput pozadine), ali zapravo jako dočarava prazan prostor koji zauzima dim
 - Izciscenijski učinak položaja likova koji "poziraju" ispred objektiva
 - Kontrast između intimne scene i maski
 - Opći učinak "impresionističkog" dima kao pare koja obavlja prostor

Promatranje iz daljine / blizine

Pitajte učenike mogu li se svi elementi opisati promatranjem iz daljine.

Zabilježite u stupcu Opis elemente koji zahtijevaju približavanje fotografiji. (Na primjer, položaji ruku likova)

04 | Razvijanje interpretacije

~ **Neka svaki učenik potkrijepi** i argumentira značenje koje je dao (navedeno u stupcu Pretpostavka/Osjećaji u tablici) navodeći jedan ili više elemenata koji se vide na fotografiji.

~ **Potaknite učenike da povežu** elemente u stupcu Pretpostavke/Osjećaji s onima u stupcu Opis stvarajući rečenicu poput "Osjećao sam se ovako zbog ovog određenog elementa". Povežite elemente strelicama između dva stupca.

Na primjer:

"Mislila sam da se par rastaje jer dim asocira na peron vlaka."

"Osjećao sam tjeskobu, gas maske sprječavaju likove da se poljube".

Mislio sam da je to filmska scena jer je atmosfera bila nestvarna i zagrušujuća kao u filmu katastrofe."

"Mislio sam da je to romantična scena, ali neljudska i čudna kao da su svi bolesni"

Također se u ovoj fazi može pitati učenike da osmisle "imaginarnu priču oko fotografije na temelju elemenata koji su nam privukli pažnju" ..

Primjeri "imaginarnih priča"

- ~ Predložite pronalaženje naslova za fotografiju (koji mora ostati nepoznat do kraja) kao da će se fotografija koristiti kao poster za film ili naslovnicu romana. Usaporete naslove s onim kojeg joj je dao fotografi i zabilježite imaginarnе priče na koje je asocirala slika.
- ~ Predložite im da opišu/nacrtaju "sliku poslije" kako bi razumjeli narativnu funkciju fotografije i interpretacijski dio „čitanja“ slike. Ono na što je fotografija asocirala mlade kroz njihove riječi i crteže uspoređuje se sa stupcem Osjećaji u tablici.

Ovo je vrijeme rasprave unutar grupe, vrijeme za zajedničko sučeljavanje različitih percepcija:

- ~ Zabilježite svaku višežnačnost u tumačenju koja se možda pojavila tijekom prvog promatranja fotografije (oni koji osjećaju da je prizor realističan/oni koji percipiraju insceniranu situaciju).
- ~ Istaknite da, ako nismo svi dali identično tumačenje, to je zato što smo dali prednost jednom elementu pred drugim.
- ~ Primijetite također, da je nekad neki od elementa toliko jak (ovdje su to plinske maske) da dovodi do jednoznačnog tumačenja (percepcija opasnosti na ovoj slici). Taj učinak "jednoznačne poruke" često traže oglašivači za svoja djela.

- ~ Spomenite opis fotografije. Neka učenici iznesu hipoteze o razlozima njenog nastanka.

05 | Primjer vježbe: usporedba s poznatom fotografijom

Prikazujući zajedno "Le Baiser de l'Hotel de Ville" Roberta Doisneaua (1950.) i našu fotografiju, možemo tražiti sličnosti i razlike na temelju usporedive scene i razlikovati neposrednost i inscenaciju.

Zatim možemo pitati učenike: "Što pogoduje jednom ili drugom tumačenju?"

- ~ Doisneauova fotografija je "prirodna" i prikazuje okoliš; fotografija 2 je umjetna, bez okoliša, mašta može stvoriti kontekst.
- ~ Doisneauov prirodni aspekt njegove fotografije čini likove ljudskim, dok ih maske koje likovi nose dehumaniziraju.

Uloga naslova u fotografiji: "Poljubac u gradskoj vijećnici" je deskriptivan i označava scenu i mjesto / "Posljednja zabava za Valentino" aluzivan je i pokreće maštu; fotografirana scena postaje alegorija (posljednja zabava ljubavnika je smak svijeta).

06 | Pročitajte što fotograf kaže o ovoj fotografiji

Prezentacija fotografije omogućiće usporedbu načina na koji su učenici percipirali i doživljali fotografiju s informacijama koje o njoj daje autor po pitanju okolnosti snimanja i svojih namjera.

Teorija u praksi

Primjer radionice: Vođenje fotografске radionice

Primjer strukture fotografске radionice s djecom i mladima: prikazano kadriranje predstavlja samo neke od mnogih mogućih varijanti.

01 | Fotografije i analiza fotografija

- ~ Predstavite fotografije raznih fotografa.
- ~ Analiza fotografija: što vidim, što osjećam.

Možete predložiti da se na predstavljenim fotografijama usredotočite na ljudske elemente. - Sudionici se upoznaju s temom koju će istraživati i kako će predstaviti svoj rad (izložba fotografija, projekcija na velikom ekranu itd.).

02 | Korištenje fotoaparata

- ~ Objasnite kako se koristi fotoaparat i osnovna pravila kadriranja i kompozicije. Naglasite osjetljivu prirodu pristupanja nekom subjektu. Na kraju radionice dajte svakoj osobi kameru koju će čuvati tјedan dana kako bi snimili 20 fotografija na odabranu temu (na primjer: zajednički život).

Prva serija snimaka

Ovisno o broju dostupnih kamera, ovo može potrajati nekoliko tjedana. Kako bi izbjegli pad interesa, pokušajte ograničiti vrijeme na jedan mjesec. To znači da će vam trebati barem jedan fotoaparat na četiri osobe.

03 | Predstavljanje i analiza prvih rezultata

- ~ Grupna prezentacija radi se čim se vrate fotoaparati, projicirajući snimljene fotografije.
- ~ Posebno analizirajte izbor vremena i prostora.
- ~ Svaka je osoba pozvana da pregleda rad svojih kolega i izrazi svoje osjećaje u vezi s onim što vidi.

Druga radionica analize fotografija

Savjetujemo vam da vodite drugu radionicu analize fotografija nakon što sudionici naprave prvu seriju snimaka kako bi bolje povezali teoriju s praksom.

- ~ Naglasak će biti na elementima čije poznavanje utječe na kvalitetu fotografije (osvjetljenje, kontrast, linije i oblici, jake točke, pozicioniranje unutar kadora itd.).
- ~ Objasnite da su svi ovi elementi (odabrani ili ponekad slučajni) odlučujući faktori za čitanje i analizu fotografije.
- ~ Pružite savjete za sljedeće fotografiranje. Rad se može organizirati i individualno, s odabranim podtemama za dublje istraživanje ideja.

04 | Gradnja vlastitog stila

Druga serija snimaka

Svaki učenik dobiva fotoaparat na još osam dana kako bi snimio 20 novih fotografija. Do kraja radionice svaki će imati 40 fotografija.

Analiza fotografija i prvi odabir

- ~ Grupna prezentacija je napravljena čim se kamere vrate, projicirajući snimljene fotografije. Pri analizi poseban fokus stavite na izbor vremena i prostora za snimak.
- ~ Svaki učenik je pozvan da prokomentira rad svojih kolega iz razreda i izrazi svoje osjećaje o onome što vidi.
- ~ Istaknite fotografije koje izazivaju najjače emocije. Svaki učenik uči o perspektivi svojih kolega iz razreda. Razred raspravlja o različitim osjećajima.
- ~ Razgovarajte o tome koje fotografije trebaju biti dio prve izbor grupe.

Teorija u praksi

Što je radionica pisanja? PISANJE... KAO AVANTURA

Pauline Guillerm

Uvod

Prema projektima, načini provedbe radionica pisanja razlikuju se, ali pedagogija ostaje ista i temelji se na iskustvu sudionika, angažirajući ih u istraživanju različitih kreativnih domena; kroz spokojan i dobronamjeren okvir, te preciznim stavom osobe koja vodi radionicu.

Radionica pisanja, kako joj pristupam u ovom dokumentu, pogoduje stvaranju i djeluje na odnose unutar grupe; tako su na djelu različite vrijednosti kolektiva i u tome se radionica pisanja čini idealnim sredstvom za istraživanje, kroz individualno i kolektivno pisanje, pitanja solidarnosti.

Još uvek je potrebno biti načisto što je radionica pisanja i što podrazumijeva sam čin pisanja kako bi se promišljalo o vlastitoj poziciji pri vođenju radionice, posebice u specifičnim okvirima projekta BEST / p.s. Pokrenimo solidarnost.

P.S. Pokreni solidarnost! : Avantura radionice pisanja

Sudjelovanje u radionici pisanja u okviru ovog projekta je prije svega avantura; to je stvaralačko, kolektivno, pojedinačno i književno iskustvo; to je način istraživanja svijeta i vlastitog odnosa prema njemu; to je vrijeme i prostor posvećen ovom otkriću; radi se o pisanju teksta/poruke koja će se na temelju odabranih fotografija uputiti anonimnom čitatelju.

Provođenje radionice pisanja jednako je izazovna avantura; avantura strukturiranja, izgradnje povjerenja i vođenja grupe i svakog njenog člana prema stvaranju. Od šest fotografija, avantura će rezultirati porukama solidarnosti koje će biti poslane anonimnim čitateljima.

Ključno je ponuditi dobronamjeren i ritmičan okvir u kojem će se radionica odvijati kako bi se svaki sudionik mogao mirno razvijati u ovom zajedničkom prostoru.

01 | Kreativna avantura

Ulazak u avanturu s riječima

Prije svega, važno je uzeti u obzir da kreativno pisanje ni na koji način nije povezano s akademskim pisanjem. Zapravo, pustolovina radionice pisanja vodi do neočekivanog, riječ po riječ... daleko od pravila gramatike i pravopisa! Uvijek će biti vremena za preradu u nekom drugom trenutku.

Metodičke vodilje:

- ~ Krenite od riječi; riječ kao početni materijal za tekst.
- ~ Skupljajte materijal za stvaranje, nikad ne počnite ni iz čega.
- ~ Uključite slučajnost; potaknite iznenađenje.
- ~ Pristupite kreativnom pisanju kroz užitak.
- ~ Tretirajte vanjska potkrjepljenja kao prostor za istraživanje.
- ~ Pristupite fazama pisanja u njihovoj komplementarnosti, tako da svaka uvodi sljedeću, otkrivajući nastavak.
- ~ Svakog učenika smatrajte istraživačem koji, upuštajući se u avanturu riječi, ne zna što će otkriti, ali će ovim procesom napredovati.
- ~ Podijelite napisane tekstove kao moguću prvu verziju kontroliranog, vremenski ograničenog iskustva.

Provodenje istraživanja: pisanje je davanje povjerenja riječima koje će dovesti do teksta

Avantura radionice pisanja nudi prostor u kojem se može uživati u značenju, zvuku i ritmu riječi. Iza svake riječi stoje druge riječi: asocijacija, suprotna riječ, komplementarna riječ, riječ koja se rimuje... Ove riječi će dati prvi smjer, perspektivu, vremenski okvir, mjesto: početak

Metodičke vodilje:

- ~ Napredujte u pisanju riječ po riječ; svaka riječ dovodi do nove riječi.
- ~ Postavite članove grupe kao istražitelje; potražite druge riječi u riječima.
- ~ Razmislite o tome kako riječi zvuče.
- ~ Predložite početke pisanja, početke priče, početke teksta.
- ~ Pustite da se priča organizira kroz riječi koje se nižu, riječi koje grade narativ.
- ~ Istaknite poeziju u tekstu.

Kretanje od fotografije, od teme: pisanje znači dati priliku vidu i osjetu

Avantura radionice pisanja, koja predlaže da krenemo od fotografije koja je dio teme, omogućuje nam da napravimo korak u stranu, uđemo u rezonanciju, uhvatimo detalj, izdvojimo element, upotpunimo sliku, pustimo ju u pokret...

Metodičke vodilje:

- ~ Koristite fotografiju kao poticaj za pisanje.
- ~ Koristite fotografiju kao pokretača priče.
- ~ Koristite fotografiju kao otkrivanje značenja.
- ~ Koristite fotografiju kao poetski radni stol.
- ~ Koristite fotografiju kao spremnik za riječi.
- ~ Dajte priliku da riječima vidite prikazane slike.
- ~ Dajte priliku da riječima osjetite emocije, utiske.

Krenite ponovno na ovo putovanje: pisati znači čitati svoj tekst grupi, a zatim ga ponovno pisati

Avantura radionice pisanja nudi prostor za čitanje tekstova koje su sudionici napisali. Dakle, pitanje je ponovnog kretanja na ovo putovanje, ali ovaj put ostavljavajući po strani polazni materijal. Tekstovi su prema svakom vrlo različiti, jedinstveni su i to je ono što je prekrasno. Na kraju ovog čitanja može se nazirati novo putovanje: ono ponovnog pisanja i uvijek je osoba koja je napisala tekst ta koja odlučuje što dalje.

Metodičke vodilje:

- ~ Potaknite čitanje bez da ga učinite obaveznim.
- ~ Objasnite da se tekst treba slušati u njegovoj posebnosti i autonomiji; neće se tražiti poveznice s autorom nego ono što tekst izaziva sam po sebi.
- ~ Zahvalite osobi koja ga je napisala, pohvalite pisanje i iskustvo koje je pružilo.
- ~ Brinite o tekstovima; obratite pozornost na nespretnost vokabulara kada govorite o tekstu.
- ~ Pričajte o tekstu: Jesmo li nam se svidjelo slušanje? Što nam se svidjelo? Uvijek usmjerite odgovore na ono što je lijepo, zanimljivo, obogaćujuće.
- ~ Pristupite preradi tekstova s ciljem objavljivanja. Uglavnom se radi o postavljanju ciljeva: tipkanju teksta, izmjenama, ispravljanju pravopisa, formatiranju.

02 | Ljudska avantura

Kolektivna avantura

Avantura radionice pisanja ovisit će o kolektivnoj dinamici u našoj grupi. Doista, da bi bili dovoljno samouvjereni da pišete i čitate pred drugima potrebno je da grupa gradi kolektivne vrijednosti oko zajedničke dobrobiti.

Metodičke vodilje:

- ~ Predložite da proživite iskustvo za istraživanje kreativnog dijela; svoje i tuđe.
- ~ Postavite temelj dobromanjernosti: prema drugima, prema sebi.
- ~ Ograničite vrijeme pisanja kako biste omogućili napredak u zajedničkom vremenu; tekstovi će, ovisno o sudionicima, biti manje ili više dugi (nije broj riječi ono što određuje kvalitetu teksta).

Jedinstvena avantura

Avantura radionice pisanja također nudi priliku da se proživi individualno iskustvo, promičući samootkrivanje, krhko i iskreno iskustvo, pod nadzorom.

Metodičke vodilje:

- ~ Uzmite u obzir svaki tekst i svakog učenika u njegovoj ili njezinoj posebnosti.
- ~ Učinite kako svaka osoba razumije prijedloge; ne postoji nešto što je "izvan teme".
- ~ Ohrabrite učenike; nikad ne postoji obaveza pisanja.
- ~ Obratite pažnju na svaku osobu i ponudite pomoći (pišite s osobom, odgovorite na pitanje, podržite...).

Pedagoška avantura

Za avanturu radionice pisanja potrebno je da osoba koja prati putovanje:

- ~ Bude zainteresirana i uključena.
- ~ Bude svjesna grupne dinamike i ritma radionice.
- ~ Obraća pažnju na sve i svakoga; nema točnih ili krivih odgovora, nema „izvan teme“, nema dobrog ili lošeg teksta.
- ~ Eksperimentira: pripremite radionicu, sami isprobajte prijedloge.

Teorija u praksi

3 prijedloga radionica pisanja

Uvod:

Svaka radionica može trajati do dva sata, ovisno o raspoloživom vremenu, a rezultirat će prvom verzijom poruke/teksta koji će se poslati u obliku BEST/p.s. Pokrenimo solidarnost razglednice.

Svaka radionica ne uključuje nužno vrijeme za ponovno pisanje i finaliziranje teksta. Tome je posvećen četvrti prijedlog: na svakom je sudioniku da odluči hoće li se ovo vrijeme organizirati na kraju radionice ili tijekom dodatnog vremena.

Svaka radionica se sastoji od nekoliko faza pisanja što omogućuje da se projekt odmjereno razvija i da se pisanje odvija postupno.

Svaka radionica je predložena i prilagođena za grupe od 8-10 godina i za grupe od 12-14 godina.

Svaku radionicu moguće je prilagoditi, preoblikovati i provoditi prema voditelju i skupini koja sudjeluje u radionici.

Svaka radionica koristit će drugačiju vještinu kreativnog pisanja, prateći istu putanju: od riječi do slike / slike do teksta.

Svaka radionica zahtijeva dodatne materijale. Neki od ovih materijala predloženi su u prilozima dokumenta i nipošto nisu sveobuhvatni. Oni su pregledi i prijedlozi i mogu se prilagoditi dobnim skupinama sudionika.

Ove tri radionice mogu se provoditi zasebno ili kao dio ciklusa od tri radionice.

Prva radionica |

Prema priči -

Od stranice do prostora slike i narativnog prostora

Materijal za pripremu:

- ~ Kutija za riječi (rijecu izrezane iz novina povezane s riječu "solidarnost" - možete ih izrezati iz priloženog lista) / Resursi i alati
- ~ Pregledi tekstova "ploče riječi" / Resursi & alati
- ~ Incipiti / Resursi i alati
- ~ Šest fotografija
- ~ Papir i olovke
- ~ Obojeni kvadratići (izrezani od papira u boji)
- ~ Ljepilo
- ~ Selotejp

Uvod:

- ~ Predstavljanje i upoznavanje sudionika (imena, očekivanja, strahovi)
- ~ Predstavljanje projekta: radionica, tema, fotografije, tekst kojeg treba stvoriti
- ~ Opći okvir pisanja
- ~ Otvaranje rasprave: što za vas znači solidarnost?

Korak 1: prostor stranice / 15 minuta

Pisanje:

- ~ Uzmite prazan papir i male kvadratiće u boji.
- ~ Uzmite tri mala papira iz kutije za riječi (pogledajte Resursi i alati)
- ~ Sastavite rečenicu koristeći barem ove tri riječi; svaka dodatna riječ kojom sklapate rečenicu bit će napisana na malom kvadratiću u boji (pogledajte Resursi&alati).
- ~ Rasporedite i zaliđepite rečenicu na prostor na papiru.
- ~ **Vrijeme pisanja: 5 minuta**

Dijeljenje:

- ~ Pričvrstite svaki papir na zid
- ~ Odvojite vrijeme da pogledate sve papire i prije nego ih pročitate; sa svog mjesta, recite što vidite. Razgovarajte o različitim bojama, papirima koje se čitaju u jednom ili drugom smjeru, rečenicama različitih duljina, veličini riječi, organizaciji rečenica na stranici itd...
- ~ Pročitajte ih naglas; svaka osoba čita svoju rečenicu. Dajte kratki komentar o svakoj rečenici (zahvalu, ohra-brenje, nešto što cijenite).- Ulaganje u stranicu znači prije svega ispuniti je riječima, odabratи njihovo mjesto u prostoru stranice. Svaka od njih ima svoju posebnost, veću od značenja rečenice.

Korak 2: prostor fotografije / 15 minuta

Pisanje:

- ~ Pogledajte šest fotografija.
- ~ Svaki sudionik odabere jednu i odvoji vrijeme da ju promotri.
- ~ Napišite na list papira dvije riječi povezane s fotografijom (predmet, osjećaj, radnja, krajolik ili elementi dekoracije).
- ~ Prosljedite svoj list papira i fotografiju svom susjedu s desne strane.
- ~ Na list napišite dvije riječi koje povezujete s fotografijom.
- ~ Prosljedite list papira susjedu s desne strane.
- ~ Na list papira napišite dvije riječi koje povezujete s fotografijom.
- ~ Prosljedite list papira svom susjedu s desne strane.
- ~ Na list napišite dvije riječi koje povezujete s fotografijom.

- ~ Svaka osoba uzima svoj list papira i fotografiju. Na svakom listu papira nalazi se popis od osam riječi (mak-simalno). Ostavite popis sa strane.

- ~ **Vrijeme za pisanje popisa: 5 minuta**

Korak 3: narativni prostor / 30 minuta

Pisanje:

- ~ Nacrtajte Incipit (pogledajte Resursi i alati).
- ~ Napišite tekst na temelju odabrane fotografije
- ~ koristeći što više riječi s popisa.
- ~ i započinjanjem teksta incipitom.
- ~ **Vrijeme pisanja: 15 minuta**

Dijeljenje:

- ~ Pročitajte ih naglas. Dajte kratki komentar o svakoj reče-nici (zahvalu, ohra-brenje, nešto što cijenite).
- ~ Korišteni incipit uzrokuje mali pomak, a time i određenu dubinu, s fotografijom, te uvodi fikciju, invenciju. Čujemo gledišta, likove, mjesta, priče. Riječi nam omogućuju da vidimo i osjetimo sliku..

Korak 4: Ponovno pisanje i finaliziranje

teksta poruke / 30 minuta (ili više)

- ~ Organizirajte sljedeće vrijeme kako biste ponovno napi-sali i formatirali tekstove koji će se slati kao poruka anonimnim čitateljima.

Zaključak:

- ~ Vrijeme dijeljenja: svatko može izraziti kako je doživio ovu radionicu.
- ~ Treba li još što reći ili dodati o solidarnosti?

Druga radionica | Prema poeziji – Od okusa riječi do poezije

Materijal za pripremu:

- ~ Šest fotografija
- ~ Stol
- ~ Listovi papira i olovke
- ~ Izrezani odlomci iz djela Zemaljski plač autora Raymond-a Guya Leblanca (Resursi&alati)

Uvod:

- ~ Predstavljanje i upoznavanje sudionika (imena, očekivanja, strahovi)
- ~ Predstavljanje projekta: radionica, tema, fotografije, tekst kojeg treba stvoriti
- ~ Opći okvir pisanja
- ~ Otvaranje rasprave: što za vas znači solidarnost?

Step 1: okus riječi / 15 minuta

Pisanje:

- ~ Pisanje «Solidarnosti» na listu papira.
- ~ Grupno i usmeno, brzo, kao primjer, svaka osoba kaže riječi koje:
 - započinju kao riječ "solidarnost"
 - koje završavaju kao ova riječ (koje se rimuju s ovom riječju)
 - Pojedinačno napišite popis riječi na list papira (možete zapisati riječi koje su već izgovorene) koje:
 - započinju kao riječ "Solidarnost"
 - završavaju kao ova riječ (rima)
- ~ Vrijeme pisanja: 5 minuta

Dijeljenje:

- ~ Svaki učenik pročita riječ sa svog popisa, zapiše ju na ploču i tako dalje, sve dok ne dođe do kraja popisa.
- ~ Grupne upute: podcrtajte raznolikost, fantaziju, zabavu, okus riječi... ponekad daleko od značenja riječi "Solidarnost"!

Korak 2: asocijacije na fotografije / 15

minuta

Pisanje:

- ~ Svaka osoba odabere puno fotografija.
- ~ Na list papira napišite riječ koju povezujete s fotografijom.
- ~ Prosljedite list papira i fotografiju osobi do vas s desne strane.
- ~ Na listu papira dopunite popis riječu koju povezujete s fotografijom.
- ~ Nastavite dok svi ne vide sve fotografije.
- ~ Vrijeme pisanja : 5 minuta

Dijeljenje:

- ~ Svaki sudionik odabere fotografiju i grupira se oko fotografije i pripadajućeg popisa.
- ~ Svaka grupa otkriva i čita popis riječi povezanih s odbranom fotografijom.

Zaključak:

- ~ Vrijeme dijeljenja: svatko može izraziti kako je doživio ovu radionicu.
- ~ Treba li još što reći ili dodati o solidarnosti?

Korak 3: poezija (zvuk) / 30 minuta**Pisanje:**

- ~ Neka dobrovoljci odaberu odlomke iz djela Zemaljski plač autora Raymonda Guya Leblanca (Resursi i alati) i pročitaju ih naglas.
- ~ Pojedinačno napišite tekst na temelju odabrane fotografije:
 - koristeći što više riječi s popisa riječi ispisanih na ploči.
 - i koristeći što više riječi s popisa riječi napisanih na listu papira.
- ~ Dopustite da vas ponesu fantazija i poezija, nemojte tražiti smisao već se igrajte riječima i ritmom rečenica.
- ~ **Vrijeme pisanja: 15 minuta**

Dijeljenje:

- ~ Čitanje tekstova i kratki komentar o svakom tekstu (zahvala, ohrabrenje, nešto što cijenite).
- ~ Grupne upute: Zvuk riječi, njihova fantazija, a ujedno i riječi povezane sa slikom unose okus u tekstove koji su poetični i zvučni.

Korak 4: ponovno pisanje i finaliziranje**poruke/teksta / 30 minuta (ili više)**

- ~ Organizirajte sljedeće vrijeme kako biste ponovno napisali i formatirali tekstove koji će se slati kao poruka anonimnim čitateljima.

Treća radionica | Prema priči lika - **Od perspektive riječi preko perspektive slike; od perspektive slike do perspektive lika**

Materijal za pripremu:

- ~ Šest fotografija
- ~ Listovi papira i olovke
- ~ Počeci (Resursi i alati)

Uvod:

- ~ Predstavljanje i upoznavanje sudionika (imena, očekivanja, strahovi)
- ~ Predstavljanje projekta: radionica, tema, fotografije, tekst kojeg treba stvoriti
- ~ Opći okvir pisanja
- ~ Otvaranje rasprave: što za vas znači solidarnost?

Korak 1: perspektiva riječi

/ 15 minuta

Pisanje:

- ~ Napišite na list papira popis riječi koje asociirate s riječju "Solidarnost".
- ~ Odaberite jednu i podcrtajte ju.
- ~ Prosljedite papir svom susjedu s desne strane.
- ~ Pronađite jednu ili dvije riječi povezane s podcrtanom riječju i napišite ih na papir.
- ~ - Prosljedite papir svom susjedu s desne strane.
- ~ Pronađite jednu ili dvije riječi povezane s podcrtanom riječju i napišite ih na papir.
- ~ Prosljedite papir svom susjedu s desne strane.
- ~ Pronađite jednu ili dvije riječi povezane s podcrtanom riječju i napišite ih na list.
- ~ Svaka osoba dobiva natrag svoj list papira. Na svakom listu papira naći ćete svoju pocrtanu riječ i najviše šest riječi.
- ~ Napišite tekst (jednu ili više rečenica) s maksimalnim brojem riječi s popisa koji su vam dali susjedi. Naslov teksta bit će podcrtnata riječ.
- ~ **Vrijeme pisanja: 5 minuta**

Dijeljenje:

- ~ Čitanje tekstova i kratki komentar o svakom tekstu (zahvala, ohrabrenje, nešto što cijenite).
- ~ Grupne upute: Uložiti u stranicu znači ispuniti je riječima. Svaka ima svoju posebnost, svoj ritam, svoju poeziju.

Korak 2: perspektiva slike

/ 15 minuta

Pisanje:

- ~ Pogledajte šest slika.
- ~ Svaki sudionik bira jednu. Odvojite vrijeme da promovirate sliku.
- ~ Opišite na listu papira osobe na fotografiji i dodajte fotografa.
- ~ Na papir napišite mjesto(a) na fotografiji.
- ~ Napišite na papir vrijeme fotografije.
- ~ Napišite na papir naslov koji bi mogli dati fotografiji.
- ~ Ostavite papir na strane.
- ~ **Vrijeme pisanja: 5 minuta**

Korak 3: perspektiva lika / 30 minuta

Pisanje:

- ~ Odaberite sa svog papira lik kojem želite dati glas.
- ~ Izaberite jedan "Početak" s popisa (Resursi i alati).
- ~ Napišite tekst na temelju odabrane fotografije:
 - koji daje glas odabranom liku
 - koji počinje s "početkom"
 - koji koristi prethodni popis (ostali likovi, mjesto, vrijeme, naslov)
- ~ **Vrijeme pisanja: 15 minuta**

Dijeljenje:

- ~ Čitanje tekstova i kratki komentar o svakom tekstu (zahvala, ohrabrenje, nešto što cijenite).
- ~ Grupne upute: Primjećujemo kako davanje glasa liku oživjava fotografiju, priča priču, tjera nas da čujemo što se događa izvan same fotografije.

Korak 4: Ponovno pisanje i finaliziranje

teksta poruke / 30 minuta (ili više)

- ~ Pronađite jednu ili dvije riječi povezane s podcrtanom riječju i napišite ju/ih na papir.

Zaključak:

- ~ Pronađite jednu ili dvije riječi povezane s podcrtanom riječju i napišite je na papir.

Resursi i alati

O...

Pauline Guillerm je autorica i komičarka. Svoje spisateljske projekte hrani terenskim anketama kako bi uhvatila ono osjetljivo u stvarnosti. Posebno je zainteresirana za pitanja mlađih, poveznice s teritorijima i jedinstvenim putanjama. Pauline Guillerm redovito primaju u umjetničke rezidencije i stoga prima spisateljske potpore. Osim toga, s različitim društvima, donosi svoje tekstove ili tekstove drugih na kazališnu pozornicu kako bi, kao grupa, istražila "mogućnosti" čitanja naglas. Svoj spisateljski i glumački rad upotpunjuje prateći grupe različitih profila u književnom i kazališnom stvaralaštvu. Što se tiče školovanja, magistrirala je književno stvaralaštvo, ima stručnu licencu za nadzor kazališnih proba te je pohađala tečajeve glume i spisateljske radionice.

Točnije, što se tiče spisateljskih radionica i pedagogije, prvo se školovala za vođenje kazališnih radionica kod Bernarda Grosjeana (na Sveučilištu Paris III), pedagoga kazališnih radionica, a zatim kod Aleph-Écriture prateći dvogodišnji tečaj spisateljskih radionica animacije. Od 2009. godine vodi književne radionice za publiku koja je uglavnom daleko od umjetničke prakse. Ovi projekti imaju različite formate ovisno o grupama, organizacijskim timovima i trajanju. Stoga je također razvila način osmišljavanja projekata i njihovog prilagođavanja ciljevima struktura. Radionice uvijek razmatra u svjetlu ishoda tekstova, bilo da se radi o tiskanju knjižice, oblikovanju fanzina ili javnim čitanjima.

Literatura

Jeanne Bénameur, *Notre nom est une île*, Editions Bruno Doucet, Paris, 2011

Maurice Blanchot, *L'Espace littéraire*, Gallimard, Paris, 1955-1968

François Bon, *Tous les mots sont adultes*, Editions Fayard, Paris, 2011 (nouvelle édition)

Céline De Bo, *Le Grand Lab' Mots*, ITHAC-CED-WB, catalogue Lansman Editeur, Belgique, 2020

Annie Dillard, *En vivant, en écrivant*, Christian Bourgeois éditeur, Paris, 2008

Françoise Héritier, *Le goût des mots*, Odile Jacob, Paris, 2013

Camille Laurens, *Quelques-uns*, Gallimard, Paris, 2013

Vincent Message, *Écrivain cherche matériau, dans Devenirs du roman*, Editions Inculte, Paris, 2014

Georges Pérec, *Espèces d'espaces*, Galilée, Coll. L'espace critique, Paris, 2007

Un florilège d'incipit tirés de nombreuses pièces de théâtre jeunesse

Popis incipita:

Svim punim mjesecima

U mojoj glavi

Ja, ja već imam

Da, to je istina

Bio/bila sam s

Da bi zaštitili vaše srce

Susreli smo se

Razgovarajmo o vremenu

Bio/bila sam prvi put

Šli smo svakavim putevima

Kad je bilo vruće

U mom gradu

Nastavili smo hodati

Iz zraka

Sunce izlazi pokraj mora

Jesmo li izabrali

Jednom

Nakon pljuska

Želim biti kao ti

Trebam mu/joj reći

Joseph ga/ju je pogledao

Moja država je država

Primjetio sam njezin/njegov

Ovo jutro

Upravo sam video

Word box

Pregled ploče riječi

Glas našeg srca kao pejzaž

Nekoliko boja za naš planet zemlju

s poezijom nas čeka divna budućnost

ZEMALJSKI PLAČ

od Raymonda Guy-Leblancac

GODIŠNJA DOBA

suptilna krila pijanog galeba

SAT

Sporo i nervozno
Moje statične i pokretne ruke
Poput monotonog tiktaka
Moj život između starca i djeteta

SUNCE

Ponavljano treptanje da me spriječi da
spavam usred bijela dana

RUJAN

lišće zaledeno od radosti

MJESEC

Pejzaž u kojem sam sanjao biti i nadmašiti
sebe

SVEMIR

Potpisujem se vatrom Sutra će zemlja
ponovno uzeti nebo

Popis početaka:

Postoji ovaj trenutak u kojem...

Suočavanje...

Zvučalo je kao...

Bilo je kao...

Da ste vidjeli...

Da je do mene...

Uvijek sam želio...

Bili smo zajedno...

Jesi li znao...

Želio bih ti reći...

Vidim te...

Uvijek smo imali...

Rekao mi je...

Nisam mogao...

Jutros, mi...

U sred svega ovog...

Smijat ćeš se...

Bilo je tako...

Bilo je kao da sam...

Teorija u praksi

Primjer pjesničkog i grafičkog pisanja: Paroliberismo

Paroliberismo je književni stil kojeg je uveo futurizam. Prinципi i pravila ove književne tehnike identificirao je i zapisao Marinetti u "Tehničkom manifestu futuričke književnosti" od 11. svibnja 1912.

Riječ je o vrlo specifičnom pjesničkom pisanju. Zapravo se odnosi na riječ ili dio teksta u kojem dizajn i raspored slova stvaraju vizualnu sliku povezanu sa značenjem samih riječi. Ne postoji gramatička veza ili veza u sintaksi između riječi jer nisu organizirane u rečenice i odlomke. Ukidaju se točke, naglasci i apostrofi.

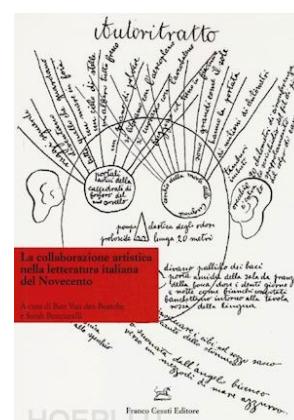
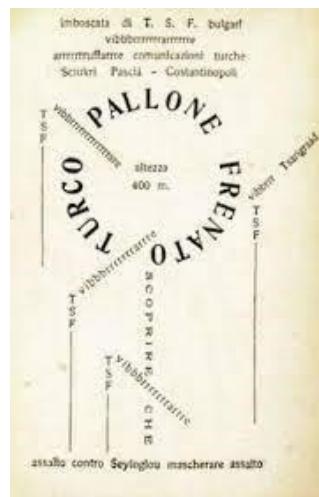
Prema Marinettiju, futurička umjetnost odražava je dinamiku nove civilizacije i brzinu njezine evolucije. Iz tog razloga riječi se nisu mogle postaviti u logičan slijed. Riječi su morale ilustrirati pokret ili činiti dizajn koncepta kojeg su izražavale. Na primjer, riječ balon napisana je u obliku samog balona.

Osim toga, mnogi su pjesnici pisali i onomatopejske zvukove: učinili su zvuk razumljivim pisanjem znakova iste riječi u različitim veličinama.

Zašto baš ovaj književni stil?

Ovaj književni stil može fascinirati učenike jer nudi veliku slobodu izražavanja sebe i svojih misli, kao i pisanja vrlo kreativnih i originalnih tekstova, koristeći različite vrste pisanja i umjetničke stilove (npr. izrezivanje slova iz novinskih članaka).

Zahvaljujući svom fleksibilnom funkcionaliranju i nedostatku pravila, ovaj književni stil može omogućiti učenicima stvaranje vrlo jedinstvenog i osobnog djela.

PROMOCIJA

AKTIVNOSTI

04

Promocija aktivnosti

Inicijative i svjedočanstva

Lejla Skalnik, učiteljica u osnovnoj školi, Pakrac (Hrvatska)

„Kao profesorica engleskog jezika, ali i razrednica, odlučila sam ove godine nastaviti provoditi aktivnosti projekta p.s. Pokreni solidarnost! sa svojim učenicima osmih razreda (13-14 godina). Vjerovala sam da su spremni ugraditi poznati sadržaj u priče o fotografijama koristeći metodu pripovijedanja. Htjela sam da smisle pozadinske priče i pokušaju se staviti u tuđe cipele bez ograničavanja mašte!

Svaka grupa od 4 do 5 učenika pričala je priče iz osobne perspektive o poplavama, usamljenoj baki koja uči strani jezik jer joj se obitelj preselila u Njemačku, učeniku 8. razreda dovedenom na rub depresije zbog pandemijske izolacije...

Primjerice, ekološku temu predstavili su u obliku TV vijesti: voditelj, dva reportera koji su prenosili uživo i komentator u studiju koji je govorio o klimatskim promjenama i kako su one dovele do poplava. Grupe su na kraju razmijenile fotografije i odabrale jedan od sljedećih zadataka: ukratko prepričati sadržaj na temelju sjećanja, promijeniti završetak ili dotjerati priče.“

Toma Cetti, profesor u srednjoj školi, Brindisi (Italija)

„Prisustvovali smo virtualnom događaju kojeg je organizirala Poljska i moram priznati da je događaj bio veliko iznenadeće. Bio je jako dobro organiziran. Razgovarali smo o onome što je važno i poteškoćama na koje smo naišli. Objasnio sam da radimo online, koristimo WhatsApp itd. Djeca su također objašnjavala i sudjelovala u svojim grupama. Susreo sam se s učiteljicom iz Slovenije. Puno smo razgovarali na engleskom i to je bilo uzbudljivo.“

Elissa Tawitian, učiteljica u osnovnoj školi, Vrhnika (Slovenija)

„U školskoj godini 2020/21. naša škola je prvi put sudjelovala u projektu. Ja i moj kolega održali smo radionice analize fotografija i pisana za 20 djece od 13-14 godina starosti. Razgovarali smo o klimatskim promjenama, siromaštву, socijalnoj pravdi i diskriminaciji. Učenici su se složili da se nitko ne osjeća ugodno u svijetu u kojem postoje takvi problemi te da žele unijeti pozitivne promjene u svoju zajednicu.

Stoga smo odlučili ne samo pisati poruke solidarnosti, već i provesti kampanju u zajednici. Kampanju "Jedna palačinka dnevno tjera sebičnost!" osmislili su i u potpunosti proveli učenici. Željeli smo zajednički stvoriti zajednicu u kojoj vlada srdačnost i jedni prema drugima iskazujemo poštovanje. Pripremili smo palačinke za sve kako bismo širili poruku solidarnosti. Učenicima se svidjelo slobodno izražavati svoje ideje i mišljenja te uključivanje u djelovanje zajednice. Projekt im je pomogao da se ne osjećaju izolirano tijekom pandemije COVID-19 baveći se nečim korisnim za njih i druge.“

Ilona Starosta, profesorica u srednjoj školi, Poznan (Poljska)

Petnaest-šesnaest i sedamnaestogodišnjaci raspravljaju izazove suvremenog svijeta. Sav taj intelektualni žar pod nadzorom tri profesora - engleskog jezika i Etike. Teško je opisati rasprave koje su se vodile. Doslovna i metaforička analiza fotografija, otkrivanje dosad nepoznatih područja stvarnosti i ljudsko iskustvo. Stalna pitanja: o čemu razmišljaš? što osjećaš? zašto? Povrh svega prisutan je bio i izazov rada na internetu. Često nismo mogli vidjeti lica jedni drugima, čitati emocije bilo je izazovno. S druge strane, mogli ste zatajiti svoju reakciju isključivanjem kamere. Onda je došlo vrijeme za uređivanje tekstova namijenjenih razglednicama. Za za ovo smo koristili zajednički online dokument. Zatim tiskanje, prilaganje tekstova na razglednice i njihovo slanje. Prevladali smo ograničenja pandemije korištenjem tehnologije i vjerovanjem u suradnju. Izvrsna je ovo lekcija za budućnost za naše učenike koji će nadamo se promijeniti svijet.

Bárbara Collado Martín, profesorica u srednjoj školi, Torrijos (Španjolska)

Smatram da je ovo vrlo zanimljiv projekt za rad na važnim pitanjima s adolescentima koristeći različite alete i metode, koji ih uče analizirati fotografije i izražavati se, što su vještine koje ne razvijaju dovoljno. Također, ne raspravljaju često o problemima koji ih okružuju i izravno utječu na njih. Ove aktivnosti omogućuju zanimljive rasprave. Mislim da je odlično to što nam projekt omogućuje da radimo na mnogim stvarima prateći ovaj priručnik. Radionice fotografije i pisanja s fotografom bile su jako dobre i pomogle su mi pripremiti radionice s učenicima. U mojoj slučaju, radionica pisanja održena je u suradnji s jezičarima.

Anne-Claire Doublet, voditeljica projekata u području čitanja i pisanja, La ligue de l'enseignement du Loiret (Francuska)

Projekt BEST provodimo u školama, ali i društvenim centrima i knjižnicama. Stoga radimo s raznolikim grupama: djeca/adolescenti, obitelji, učenici francuskog jezika, volonteri... Aktivnosti organiziramo u dva koraka: prije svega, imamo dvosatnu radionicu tijekom koje sudionici raspravljaju o svakoj fotografiji i sučeljavaju svoje ideje o onome što ona potencijalno prikazuje. Tijekom druge radionice sudionici počinju pisati svoju poruku nakon što smo se "zagrijali" različitim igrama kreativnog pisanja. Suprotno onom što bismo mogli pomisliti, upravo je faza pisanja nešto što sudionici najviše cijene. S jedne strane, osjećaju se aktivno stvarajući konkretan materijal/tekst, a s druge, shvaćaju da pisanje nije tako teško kao što su se bojali, da može biti zabavno i razigrano, te da imaju više nadahnuća nego što su mislili. To im je (ponovno) dalo povjerenje u njihovu sposobnost pisanog izražavanja.

DODATNI RESURSI ZA RAD

05

Dodatni resursi za rad

Leksikon

Akulturacija

Odnosi se na sve fenomene koji za posljedicu imaju trajni i izravni doticaj među skupinama pojedinaca iz različitih kultura, a koji uzrokuje promjenu početnih kulturnih modela jedne ili obje skupine.

Antisemitizam

Ovaj termin pojavio se u Njemačkoj krajem 19. stoljeća u svrhu označavanja netrepeljivosti prema židovima u rasnom i pseudo-znanstvenom pogledu, dok su prethodno bili percipirani u vjerskom i kulturnom smislu (antijudaizam). U širem smislu, ovaj termin označava osobitu netrepeljivost prema skupini pojedinaca koje se smatra židovima, bila to istina ili ne. Netrepeljivost je često popraćena društvenom, ekonomskom i političkom diskriminacijom.

Asimilacija

Asimilacija je ekstremni slučaj akulturacije. Događa se kada kultura jedne skupine u potpunosti nestane te ta skupina preuzme i pounutri kulturu druge skupine s kojom je u doticaju.

Teorija žrtvenog jarcia

Teorija žrtvenog jarcia naziv je dobila prema obredu iskupljenja, a njezini pobornici mišljenja su da se određene skupine nose s nasiljem koje nanose okrivljavanjem drugih za to nasilje te ga pritom pripisuju vanjskom ili unutarnjem neprijatelju. Navedena skupina sve svoje nasilje usredotočuje na tog ciljanog neprijatelja. Ovaj fenomen nikada nije sasvim svjestan (većina članova grupe uvjerenja je da neprijatelj iskazuje negativne osobine na koje se mora odgovoriti nasiljem).

Komunitarijanizam

Ova novokovanica pojavila se 1980-ih na zahtjev određenih „manjina“ u Sjevernoj Americi (autohtonih Amerikanaca, AfroA-

merikanaca, stanovnika francuskog dijela Quebeca). Termin komunitarijanizam u pogrdnom smislu označava oblik etnocentrizma ili sociocentrizma prema kojemu se zajednici (etničkoj, vjerskoj, kulturnoj, društvenoj političkoj, mističnoj, sportskoj, itd.) dodjeljuje veći značaj nego pojedincu. Stavovi takvih zajednica obično su okrenuti prema samoj zajednici. Ovakav stav prema „identitetu“, „kulturi“ ili „zajednici“ također je pokušaj kontrole mišljenja i ponašanja članova te zajednice koji imaju obvezu uklopiti se.

Zajednica

Općenito govoreći, zajednica označava društvenu skupinu sačinjenu od pojedinaca koji imaju iste osobine, životni stil, kulturu, jezik, interes, i sličino. Članovi surađuju i dijele osjećaj pripadnosti skupini. Primjeri: zajednica Kineza u nekom velikom gradu, zajednica umjetnika, virtualna internetska zajednica, itd. Namjerna zajednica je skupina ljudi koji odluče živjeti zajedno i slijediti ista pravila. Primjeri: zajednica hipija, redovnička zajednica, itd.

Diferencijalizam

Ovo je ideologija koja daje prednost odvojenosti, diskriminaciji, isključivanju ili stavu da je neki pojedinac ili skupina inferioran na temelju stvarne ili pretpostavljene različitosti. Diferencijalizam se pojavljuje kao reakcija na univerzalizam (pred zakonom smo svi jednaki). S obzirom na to da su znanstvena otkrića potkopala postojanje rasa, rasizam se dakle temelji na kulturnim kategorijama, točnije na ideji da kulturna heterogenost ugrožava opstanak pojedinih kultura.

Diskriminacija

Stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe, kao i osobe povezane s njom rodbinskim ili drugim vezama, po nekoj od postojanih, ili na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnova propisanih

Zakonom o suzbijanju diskriminacije: na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog nasljeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orientacije.

Kulturna raznolikost

Kulturna raznolikost je priznavanje postojanja raznolikih kultura. Univerzalna deklaracija UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti iz 2001. godine smatra se normirajućim instrumentom koji po prvi put priznaje kulturnu raznolikost kao „zajedničku baštinu čovječanstva“ te smatra da je njezina zaštita konkretni etički imperativ neodvojiv od poštovanja prema ljudskom dostojarstvu. Određeni sociolozi ovim se pojmom služe pri opisu postojanja raznolikih kultura unutar nekog društva ili države.

Etnicitet

Osjećaj zajedničkog porijekla, bilo da je riječ o jeziku, običajima, fizičkim sličnostima ili proživljenim iskustvima. Ovaj pojam vrlo je važan u društvenom i političkom krajobrazu. Odnosi se na zajedničku društvenokulturnu baštinu, čime se razlikuje od pojma rase, koji se odnosi na zajednička biološka i morfološka obilježja povezana sa zajedničkim precima. Dakle, etnicitet je sve ono što doprinosi osjećaju identiteta, pripadnosti i posljedičnim iskazima.

Rod

Dok je spol biološki čimbenik koji se odnosi na razlike između muškaraca i žena, rod je društveno-kulturna i politička norma koja određuje ono što definira muževnost i žensvenost, osobito u društvenim ulogama i iskazima roda (navike, stavovi, itd.). Rod je nositelj ideje društvene dinamike moći između kategorije koje uspostavlja (između

muškaraca i žena) te unutar tih istih kategorija (primjerice, između takozvanog muževnog muškarca i takozvanog feminiziranog muškarca ili kućanice i poslovne žene).

Heterofobija

Albert Memmi definira heterofobiju kao „odbijanje drugoga na temelju bilo kojeg oblika različitosti“. Prefiks „hetero-“ na grčkome znači „drugi“. Prema njegovu stajalištu, heterofobija je glavni osjećaj na kojemu je utemeljen rasizam. Ne smije se pomiješati s drugim značenjem istog termina povezanim s heteroseksualnošću, prema kojemu je heterofobija jednaka homofobiji, a definira se kao netrepljivost prema heteroseksualcima.

Homofobija

1) Homofobija označava svaki iskaz (govor, ponašanje, nasilje, itd.) odbacivanja ili razlikovanja homoseksualnih osoba, skupina ili praksi, odnosno onih koje se smatra takvima.

2) „Homofobija (strah od homoseksualaca) može se definirati kao averzija ili mržnja prema homoseksualcima ili prema njihovom životnom stilu ili kulturi, ili općenito prema ljudima drugačije seksualne orientacije.“¹

Identitet

U psihologiji se ovaj pojam definira kao kognitivni i emotivni proces kojime osoba samu sebe shvaća i percipira. Omogućuje izbjegavanje definitivnog određenja identiteta jedinke te povezivanje pojma s načelom individualne emancipacije. Prema kolektivnom pristupu te s ciljem izbjegavanja zamke nacionalnog identiteta, kulturni ili društveni identitet možemo shvatiti kao onaj koji spaja sve što dijelimo s ostalim članovima skupine, kao što su vrijednosti, norme i pravila koja pojedinac dijeli sa zajednicom ili društvom.

Interkulturno

Spajanje kultura. Više od mosta među kulturama, ono je mješavina različitih kulturnih odnosa, novi prostor međudjelovanja

Interkulturno obrazovanje

Obrazovanje usmjereni transformacijski nepravednih obrazaca reprodukcije moći, nejednakosti i diskriminacije, a s ciljem ostvarivanja društvene pravde. „U takvome pristupu, osim prebacivanja fokusa s kulturne osviještenosti prema razotkrivanju hegemonijskoga pristupa značenju različitosti, Gorski navodi sljedeće ključne sastavnice: prvenstvo mijenjanja postojećih odnosa nejednakosti nad rješavanjem društvenih konfliktata; odbacivanje različitih mitova i predrasuda koji stvaraju negativnu sliku o pripadnicima manjina i okrivljuju ih za akademski neuspjeh; uzimanje u obzir individualnih i strukturnih odnosa moći koji utječu na dijaloški proces; uvažavanje sociopolitičkoga konteksta i odbacivanje neutralne pozicije koja podržava društveni status quo.“²

Integracija

Pojam integracije označava složen proces koji pojedincu daje „osjećaj poistovjećivanja s društvom i njegovim vrijednostima“. Riječima Patricka Weila, integracija označava „trajni proces internalizacije zajedničkih pravila i vrijednosti [koje], u nacionalnom kontekstu, zblžavaju građane koji pripadaju različitim geografskim regijama, društvenim slojevima, kulturama ili religijama“. Neki suvremeni znanstvenici zaziru od uporabe ovog pojma. Dodatno, u kontekstu ostvarivanja prava na zaštitu: „Osobe koje su ostvarile pravo na zaštitu u svakoj državi ulaze u proces integracije koji se primarno definira kao prostor društvene uključenosti i participacije. Prema ECRE (European Council on Refugees and Exile), integracija se definira kao

dinamičan, dvosmjeren proces međusobne prilagodbe kako imigranata, tako i stanovnika određene zemlje, a temeljni mehanizam kojim se postiže je učestala interakcija između imigranata i građana određenog društva te imigranata i institucija. Integracijska politika podrazumijeva određivanje ciljeva i načela te niza mjera, aktivnosti i njima pripadajućih dionika koji će raditi na uključivanju imigranata i specifično izbjeglica u određeno društvo.“³

Islamofobija

Strah od i/ili odbacivanje islama, a što vodi k odvajanju, stigmatizaciji i odbacivanju muslimana. „Islamofobija, koja doslovno označava strah od islama, muslimana i stvari koji se na njih odnose, nije novi fenomen. To je u stvari drevni oblik predrasude koji je odnedavna postala suvremenim problemom zbog uništavajućeg učinka kojeg ima na živote Muslimana, posebice onih muslimana koji žive u manjinskim zajednicama“.⁴

Judeofobija

Ovaj termin označava protužidovske osjećaje i ponašanja proizašle iz spajanja Židova, Izraelaca i cionista. Ovo je novi oblik antisemitizma koji se pojavio nakon holokausta. Ima tri oblike: poricanje holokausta ili izvrтанje istine o holokaustu, antacionizam prema kojemu se svi židovi drže odgovornima za politiku Izraela kao države, odnosno prema kojemu je izraelska država odgovorna za sva politička zla čak i ona koja nisu uzrokvana njezinim djelovanjem te usporedba zločina nad i počinjenima od strane (nekih) židova.

Migrant

Osoba koja napusti državu porijekla radi dugoročnog života u zemlji u kojoj nema državljanstvo. Dok pojam „imigrant“ naglašava državu primatelja i njezino stajalište, a pojam „emigrant“ usredotočen je na državu porijekla, pojam „migrant“ uzima u obzir cijeli migracijski proces.

1. Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

2. Bartulović <http://www.kulturpunkt.hr/content/drustvenapravda-je-srediste-interkulturnog-obrazovanja>

3. Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb: Centar za mirovne studije

4. Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

Manjine

Manjine su proizvod društvenih odnosa: to su skupine prema kojima se odnosi drugačije, koje su stigmatizirane ili odbacene u danome društvu.

Predrasuda

“Čvrsta uvjerenja, unaprijed stvoren sud (pozitivan ili negativan) o pojedincu ili grupi oblikovan na temelju neke karakteristike. Radi se o uglavnom neprijateljskom ili negativnom stavu prema prepoznatljivoj grupi ljudi, a koji se zasniva isključivo na njihovu članstvu u toj grupi, pritom je karakteristično nedovoljno poznавanje i temeljito ili kritičko proučavanje, odnosno nedostatak iskustva. Predrasude su stoga, uz to što su proširen, ustaljen i unaprijed postavljen stereotipni stav, zasnovane na nedokazivim tvrdnjama i lažnim autoritetima o pripadnicima percipirano drugačijih grupa, ali i zaziranje od nečega utemeljenog na drugačijim običajima ili navikama. Učimo ih, odnosno stječemo kao i druge stavove i uvjerenja – u djetinjstvu, odgoju, socijalizaciji. S obzirom da ih učimo po modelu (od osoba i skupina koje predstavljaju autoritet i vjerodostojnost), teško ih je mijenjati. Pridruđu predrasuda bolje možemo razumjeti kroz proučavanje posljedica i situacija za koje je najvjerojatnije da će poticati takvu vrstu ponašanja. Opasnost predrasuda u društvenom kontekstu i pojedinačnoj komunikaciji leži u tome što omogućuju da se pripadnicima grupe koje su žrtve predrasuda oduzmu određena prava pod izgovorom da ih oni ne zasluzu. Drugim riječima, pomažu u opravdavanju ugnjetavanja drugoga, a da pritom ne ugrožavamo pozitivan stav o sebi. Predrasude su stoga često temelj raznih oblika nepravednog i diskriminirajućeg ponašanja”¹.

Rasizam

Premda se riječ „rasa“ redovito upotrebljava još od 18. stoljeća, termin „rasizam“, skovan uoči Prvog svjetskog rata, ušao je

u širu uporabu 1920-ih i 1930-ih. U Laroosseovu rječniku pojavio se 1932. godine. Njime se označavaju ponašanja (segregacija, diskriminacija, nasilje, itd.), percepcije (stereotipi, predrasude, itd.) te govor kojime se „kategorizira jedna skupina ljudi zbog prirodnih obilježja koja se povezuju s intelektualnim i moralnim obilježjima koja se odnose na svakog pojedinca u skupini“. Takva karakterizacija zatim se koristi s ciljem diskriminacije, isključivanja i omalovažavanja. Definicija koju je predložio francuski sociolog Albert Memmi izazvala je velik interes i ponukala brojne rasprave: „Rasizam je uopćena definicija i procjena razlika, bile one stvarne ili zamišljene, koje idu u prilog optužbe i nauštrb žrtve s namjerom opravdanja napada ili povlaštenosti“. Klasični rasizam utemeljen je na ideji o rasama kao biološki različitim i dubinski nejednakima (fizički i intelektualno). „Rasizam može postojati na različitim razinama: 1) osobna razina: odnosi se na osobne stavove, vrijednosti i vjerovanja o superiornosti jedne 'rase' i inferiornosti drugih 'rasa'; 2) međuljudska razina: odnosi se na ponašanje prema drugima koje odražava vjerovanje o superiornosti jedne 'rase'; c) institucionalna razina: odnosi se na postojeće zakone, običaje, tradicije i postupke koji sustavno rezultiraju rasnim nejednakostima i diskriminacijom u društvu, organizacijama i institucijama; d) kulturna razina: odnosi se na vrijednosti i norme društvenog ponašanja koje ističe kulturu domaćeg stanovništva kao normu i mjerni standard i ocjenjuje druge kulture kao inferiorne“.²

Seksizam

Definirali su ga Amerikanci 1960-ih godina nadahnuti pojmom „rasizma“, nakon čega se ovaj pojam proširio na međunarodnoj razini. Odnosi se na naglašavanje poveznice između maskuline i rasne dominacije: u oba slučaja, osobe se oslanjaju na vidljive fizičke razlike (boju kože, spolne organe, itd.), na temelju čega opravdavaju i pokušavaju ozakoniti Dodatno – ‘Oblik društvene diskriminacije osobe na temelju spola, a zasniva se na

predrasudama i ukorijenjenim stereotipima, te se javlja na različitim razinama, od individualne do institucionalne. Najčešće se odnosi na diskriminaciju žena. Pojam se pojavljuje kasnih šezdesetih godina prošloga stoljeća i označava individualne predrasude, uvjerenja, ponašanja, ali i institucionalizirana shvaćanja, politiku, mjere, jezične prakse ili druge aktivnosti kojima se sustavno pokazuje da su žene manje vrijedne od muškaraca, dakle, sadrže ideologiju neravnopravnosti spolova. (Borić, 2007: 83)“.³

Ksenofobija

Od grčke riječi xenos, što znači stranac. „Oxford English Dictionary definira ksenofobiju kao 'morbidni strah od stranaca ili stranih zemalja'. Drugim riječima, ona označava odbojnost prema nepoznatima ili strancima. Ksenofobija je osjećaj ili percepcija temeljena na društveno konstruiranim slikama i idejama, a ne na racionalnim ili objektivnim činjenicama. Ksenofobična percepcija svijeta umanjuje složene društvene i kulturne pojave na pojednostavljene dobre i loše scenarije. Mi (domaći) = model, dobri i normalni, poput kojih bi svatko trebao izgledati, osjećati, misliti – nasuprot Njih (stranaca) = delikventi, izgrednici, skitnice, nasilnici, provalnici, nasrtljivci itd.“⁴

1. Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb Centar za mirovne studije

2. Zenzerović Šloser, I. (ur.) (2016.) Osnovni pojmovi mirovnih studija, Zagreb: Centar za mirovne studije

3. Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

4. Kompas: priručnik o odgoju i obrazovanju mladih za ljudska prava / autori tekstova Patricia Brander ... [et al.] (2004.), Slavonski Brod: Europski dom Slavonski Brod

Glosar: analiza slike

Podrška za analizu fotografija

Američki plan

Način kadriranja lika ili skupine likova na sredini bedra, kako na filmu tako i na fotografiji. Srednji plan snimljen do koljena naziva se američki plan, jer se često koristio u američkim vesternima.

Pozadina

Elementi koje na nekoj fotografiji percipiramo kao udaljenje od oka promatrača.

Pozadinsko osvjetljenje

Uvjjeti snimka obilježeni jakim izvorom svjetlosti okrenutim prema fotoaparatu. Premda je takvim snimkom općenito teže manipulirati, on daje zanimljive rezultate.

Bezgranično

Fotografija koja pokriva cijelu stranicu od ruba do ruba bez ikakvih margina ili okvira.

Kontrast

Kontrast na fotografiji ili dijelu fotografije jest razlika između područja pod svjetлом i područja u sjeni.

Dubina polja

Područje u polju koje je očito u trećoj dimenziji te doprinosi stvaranju dojma obujma.

Polje

Dio prostora koji fotoaparat prepoznaje odnosno koji se vidi na slici. Ograničeno je okvirom..

Prednji plan

Dio vidnog polja smješten između promatrača i glavnog subjekta fotografije.

Okvir

Rubovi fotografije koji označavaju grane predstavljenog prostora ili vidnog polja. Okvir odvaja ono što je u vidnom polju od onoga što je izvan kadra.

Kadriranje

Operacija koja određuje vidno polje uhvaćeno snimkom. Kadar može biti široki ili iz blizine.

Niski kut

Kut gledanja tijekom kojega promatrač odozdo promatra subjekt.

Izvan fokusa

Nevidljivi prostor, zamišljaju ga promatrači.

Široki kut

Širokokutni objektiv ima kratku fokalnu duljinu. Ima nekoliko uporaba, no najčešće se koristi za panoramske snimke jer pruža široki kut gledanja. Kod fotografija snimljenih širokokutnim objektivom vidne ravnine naizgled su udaljenije.

Zahvale

SLJEDEĆE OSOBE SUDJELOVALE SU U IZRADI OVOG PRIRUČNIKA:

- **Fatima Akkacha**
Projektni manager u
obrazovanju
Ligue de l'enseignement
- **Pauline Begrand**
Ligue de l'enseignement
de Savoie
- **Yves Bon**
Ligue de l'enseignement
de Rhône-Alpes
- **Charles Conte**
Ligue de l'enseignement
- **Anne-Claire Doublet**
Ligue de l'enseignement
du Loiret
- **Anne Deyris**
Ligue de l'enseignement
des Pyrénées Atlantiques
- **Marie Ducellier**
Ligue de l'enseignement
(PhD contract)
- **Aurélie Gaudin**
Ligue de l'enseignement
- **Michel Poivert**
Art history professor
at University Paris I
Panthéon Sorbonne
- **Pauline Guillerm**
Author
- **Élise Gosselin**
Ligue de l'enseignement
- **Sarah Klinger**
Ligue de l'enseignement
des Deux-Sèvres
- **Nicolas Lang**
Ligue de l'enseignement
du Val-de-Marne
- **Jean-Noël Matray**
Ligue de l'enseignement
- **Philippe Moscarola**
Ligue de l'enseignement
Rhône-Alpes

PRILAGODBA PRIRUČNIKA ZA HRVATSKU:

- ~ **Sanja Duvnjak, prijevod**
- ~ **Lana Jurman, prilagodba tekstova**
- ~ **ACT Printlab d.o.o., prijelom i tisak**

KONTAKT**Centar za mirovne studije**

Lana Jurman

Selska cesta 112a, 10000 Zagreb

tel./fax: 01 482 00 94

lana.jurman@cms.hr

www.cms.hr

CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE

p.s. Pokreni solidarnost!

EUROPSKA VERZIJA

BUILD EUROPEAN SOLIDARITY TODAY (BEST)

Školska godina 2021./2022.

Obrazovanje za ravnopravnost u različitosti

Ideje za nastavu građanskog odgoja i obrazovanja

www.fraternity-card.eu

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Build European Solidarity
Today (BEST)
is an Erasmus+ project

CENTAR ZA MIROVNE STUDIJE

un avenir pour l'éducation populaire

